

МАЗМҰНЫ

Аудиторлық есебі

Қаржылық есептілік

Қаржылық жағдай туралы есептеме.....	1
Пайда мен шығын және өзге жиынтық кіріс туралы есептеме.....	2
Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы есептеме.....	3
Ақшалай қаражаттардың қозғалысы туралы есептеме.....	4

Қаржылық есептілікке ескертпелер

1	Кіріспе.....	5
2	Қор өз қызметін жүзеге асыратын экономикалық орта	6
3	Есептік саясат принциптері.....	7
4	Есептік саясатты қолданудағы маңызды бағалау мағыналары мен пайымдаулары	20
5	Жаңа немесе қайта қаралған стандарттар мен түсіндірмелерге көшу	22
6	Жаңа есептік жағдайлар	22
7	Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары.....	23
8	Борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар.....	24
9	Дебиторлық берешек.....	26
10	Негізгі құралдар және материалдық емес активтер.....	29
11	Бағалау міндеттемелері.....	29
12	Кепілді өтемді төлеу бойынша салымшылар алдындағы міндеттемелер.....	30
13	Өзге міндеттемелер	31
14	Акционерлік капитал.....	32
15	Пайыздық табыс және шығыс.....	32
16	Қатысушы банктердің жарналарынан таза табыс және мәжбүрлеп таратылатын банктің тарату комиссиясынан түсім	32
17	Әкімшілік және өзге операциялық шығын	33
18	Табыс салығы	34
19	Қаржылық тәуекелдерді басқару	35
20	Капиталды басқару.....	42
21	Шартты міндеттемелер	43
22	Әділ құн туралы ақпаратты ашу	43
23	Бағалау санаттары бойынша қаржылық құралдарды беру	44
24	Байланысты тараптармен жасалатын операциялар	45
25	Есепті кезең аяқталғаннан кейінгі оқиғалар.....	46

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

«Қазақстанның Депозиттерге Кепілдік Беру Қоры» АҚ Акционерлері мен Басшылығына:

Біздің пікір

Біздік пікірімізше, бұл қаржылық есептілік «Қазақстанның Депозиттерге Кепілдік Беру Қоры» АҚ (өрі қарай – «Қор») 2021 жылдың 31 желтоқсандағы қаржылық жағдайын, барлық елеулі қатынастарында, сондай-ақ жоғарыда көрсетілген күнмен аяқталатын жыл ішіндегі оның қаржылық нәтижелері мен ақша қаражатының нәтижелері мен ақша қаражатының қозғалысын Халықаралық есептіліктің стандартына сәйкес шынайы көрсетеді.

Аудит мәні

Біз Қордың қаржылық есептілігінің аудитін орындадық, ол келесіні қамтиды:

- 2021 жылдың 31 желтоқсанмен аяқталған жылдың қаржылық жағдай туралы есептеме;
- жоғарыда көрсетілген күнмен аяқталатын жыл ішіндегі пайда мен шығын және өзге жиынтық кіріс туралы есептеме;
- жоғарыда көрсетілген күнмен аяқталатын жыл ішіндегі меншікті капиталдағы өзгерістер туралы есептеме;
- жоғарыда көрсетілген күнмен аяқталатын жыл ішіндегі ақшалай қаражаттардың қозғалысы туралы есептеме; және
- есеп саясатының негізгі ережелері мен өзге де түсініктеме ақпараттан құралған қаржылық есептілікке ескертпелер.

Пікір білдірудің негізі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына сай жүргіздік (ХАС). Біздің жауапкершілігіміз осы стандарттарға сәйкес өрі қарай осы есептің *«Аудитордың қаржылық есептілігінің аудитіне жауапкершілігі»* бөлімінде көрсетілген.

Біздің ойымызша, аудит кезінде жиналған дәлелдер пікір білдіруге жеткілікті және орынды.

Тәуелсіздік

Біз бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары жөніндегі кеңесітің Кәсіпқой бухгалтерлер этикасына (ХБЭСК Кодексі) (халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) сәйкес Қордан тәуелсізбіз және Қазақстан Республикасындағы қаржылық есептілік аудитіне қолданылатын этикалық талаптар. Біз ХБЭСК Кодексіне сәйкес өзге де этикалық міндеттерді орындадық және қаржылық есеп беру аудитіне қолданылатын Қазақстан Республикасының этикалық талаптары.

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі (жалғасы)

Бет 2

Өзге ақпарат

Басшылық өзге ақпарат үшін жауапкершілік көтереді. Өзге ақпарат аудиторлық есеп шығару күнінен кейін бізге беріледі деп күтілетін жылдық есепті (бірақ қаржы есептілігін және осы қаржы есептілігі бойынша біздің аудиторлық пікірімізді қоспағанда) қамтиды.

Біздің қаржы есептілігі туралы пікіріміз басқа ақпаратты қамтымайды, және біз осындай ақпаратқа қатысты кез-келген нысанда сенімділік білдіре алмаймыз.

Қаржы есептілігін аудитін жүргізуімізге байланысты, біздің жауапкершілігімізге жоғарыда аталған өзге ақпаратпен танысу, сонымен қатар бізге берілген өзге ақпарат, қаржы есептілігі және аудит кезінде қол жеткізген деректер арасында елеулі сәйкессіздіктердің жоқ екенін қараудан тұрады.

Орындалған жұмыс нәтижелері бойынша, берілген өзге ақпаратта бұрмаланулар табылған жағдайда, біз бұл жағдайды хабарлауымыз керек. Бұл есепте хабарлауға тура келетін мәлімет жоқ.

Егерде жылдық есепті қарастырған уақытында, біз оның елеулі бұрмаланулары бар деген тұжырымға келсек, біз осы оқиғаны корпоративтік басқаруға жауапты тұлғаларға хабарлаймыз.

Басшылықтың және корпоративтік басқару үшін жауапты адамдардың қаржылық есептілікке жауапкершілігі

Басшылық осы қаржылық есепті Халықаралық қаржылық есептіліктің стандарттарына сәйкес шынайы құруға және қамтамас етуге міндетті. Сонымен қатар, басшылық алақол әрекеттер және қателіктер салдарынан бос қаржылық есепті дайындауға керек ішкі бақылау жүйесіне жауапты.

Қаржы есебін дайындау барысында, басшылық Қордың өз қызметін үздіксіз жалғастыруға қабілетін бағалау, қызметтің үздіксіздігіне қатысты тиісті ақпаратты жария ету, қаржылық есепті - жұмысты үздіксіз жалғастыру қабілеті негізіндегі қағидатты қолданумен дайындау, басшылық Қорды тарату, оның қызметін тоқтату, қызметті тарату немесе тоқтатудан басқа балама жоқ кездерден басқа жауапты.

Корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғалар Қордың қаржы есептілігін дайындау үрдісін қадағалауға жауапты болып табылады.

Аудитордың қаржылық есептілігінің аудитіне жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз қаржылық есептілік алақол әрекеттер немесе аудиторлық есеп шығару барысында қатерліктер салдарынан бой көтеретін небір елеулі жалғандықтың жоқ екендігін растайтын орынды сенімділік алу болып табылады. Орынды сенімділік, сенімділіктің жоғары дәрежесі болып табылады, бірақ ХАС-на сай жүргізілген аудит әрқашан елеулі бұрмалануды анықтайтынына кепілдік бермейді. Бұрмалаулар алақол әрекеттер мен қателіктер салдарынан болуы мүмкін, егер олар жеке немесе жиынтығында пайдаланушылардың қаржы есептілігінің негізінде қабылданатын экономикалық шешімдеріне әсер етеді деп орынды түрде күтілсе маңызды болып есептеледі.

ХАС-на сәйкес жүргізілетін аудит аясында, біз кәсіби пайымдаманы қолданамыз және бүкіл аудит барысында кәсіби скептицизмді сақтаймыз. Сонымен қатар, біз келесі әрекеттерді орындаймыз:

- алақол әрекеттер немесе қателіктер салдарынан маңызды бұрмаланулардың тәуекелін анықтаймыз және бағалаймыз; біз осы тәуекелдерге қатысты аудиторлық рәсімдерді әзірлейміз және жүзеге асырамыз; біздің аудиторлық пікірімізді білдіруге жеткілікті және тиісті болып табылатын аудиторлық дәлелдер аламыз. Алаяқтық әрекеттер салдарынан болатын маңызды бұрмаланулардың тәуекелі қателіктер салдарынан болатын маңызды бұрмалануларға қарағанда жоғары, себебі алаяқтық әрекеттер келісім, жалғандық, әдейі қалдырып кету, ақпараттарды жалған көрсету немесе ішкі бақылау жүйесін айналып өту әрекеттерінен тұруы мүмкін;
- Қордың ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікір білдіру мақсатында емес, аудиторлық рәсімдерді әзірлеу үшін, аудит тұрғысынан мәні бар, ішкі бақылау жүйесі жайлы түсінік аламыз;
- пайдаланылатын есеп саясатының орындылығы мен басшылық дайындаған есептік бағалаулардың негізділігін және ақпаратты ашып көрсетулердің негізділігін бағалаймыз;
- басшылықтың қызметтің үздіксіздігі принципін қолдану заңдылығы туралы қорытынды жасаймыз, және алынған аудиторлық дәлелдер негізінде - айтарлықтай күменді оқиғаларға немесе жағдайларға байланысты Қордың үздіксіз қызметін жалғастыру қабілетіне қатысты маңызды белгісіздік пайда болу мүмкіндігін тұжырымдаймыз. Егер біз айтарлықтай белгісіздік бар деген қорытындыға келетін болсақ, біз қаржылық есептілікте тиісті ақпаратты ашып біздің есепте назар аударуымыз керек, немесе осындай ақпаратты ашу жеткіліксіз болса, біздің пікіріміз өзгертіледі. Біздің нәтижелер аудиторлық есептің шығару күніне дейін алынған аудиторлық дәлелдемелерге негізделген. Алайда, болашақ оқиғалар немесе жағдайлар Қордың үздіксіз жұмыс жалғастыру қабілетін жоғалтуына әкелуі мүмкін;
- қаржылық есептіліктің тұтастай алғандағы ұсынылуының, оның құрылымы мен мазмұнының, ақпаратты ашуды сонымен қатар, қаржылық есептіліктің негізіндегі операциялар мен оқиғалардың әділ ұсынылуын бағалаймыз;

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі (жалғасы)

Бет 4

Біз корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалармен өзара ақпарат ауыса отырып, олардың назарына жоспарланған аудит көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ, аудит нәтижелері бойынша маңызды қорытындылар туралы, оның ішінде, аудит барысында айқындалған ішкі бақылаудың елеулі кемшіліктер туралы мәлімет береміз.

«ПрайсуотерхаусКуперс» ЖШС атынан

PricewaterhouseCoopers LLP.

2 наурыз 2022 жыл

Алматы, Қазақстан

Бекітілді:

Дана Іңкәрбекова
Басқарушы директор
ПрайсуотерхаусКуперс ЖШС
(Қазақстан Республикасы Қаржы
Министрлігінің бас Мемлекеттік
лицензиясы, 1999 жылы 21 қазан
№00000005)

Қол қойылды:

Айгул Ахметова
Аудит қызметінің серіктесі
Орындаушы-аудитор
(Аудиторлық біліктілік куәлігі №000000083, 27
тамыз 2012 жыл; Арнайы сенімхат №28/1-19,
1 шілде 2019 жыл)

«Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры» АҚ
Қаржылық жағдай туралы есептеме

қазақстандық мың теңгемен	Ескер.	2021 ж. 31 желтоқсан	2020 ж. 31 желтоқсан
АКТИВТЕР			
Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары	7	170,645,464	66,168,402
Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар	8	888,682,589	873,694,310
Дебиторлық берешек	9	4,022,528	4,385,627
Өзге активтер		416,821	447,557
Материалдық емес активтер	10	13,344	17,482
Негізгі құралдар	10	51,231	56,314
АКТИВТЕР ЖИЫНЫ		1,063,831,977	944,769,692
МІНДЕТТЕМЕЛЕР			
Бағалау міндеттемелері	11	61,130,493	53,056,189
Кепілдік берілген өтемді төлеу бойынша салымшылар алдындағы міндеттемелер	12	2,319,379	2,255,315
Өзге міндеттемелер	13	447,164	411,339
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖИЫНЫ		63,897,036	55,722,843
МЕНШІКТІ КАПИТАЛ			
Акционерлік капитал	14	235,794,400	235,794,400
Бөлінбеген пайда		76,459,383	52,518,368
Эмиссиялық табыс		647	133
Арнайы резерв	20	685,322,567	598,376,004
Өзге резервтер		2,357,944	2,357,944
МЕНШІКТІ КАПИТАЛ ЖИЫНЫ		999,934,941	889,046,849
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖӘНЕ МЕНШІКТІ КАПИТАЛ ЖИЫНЫ		1,063,831,977	944,769,692

2022 жылғы 2 наурызда бекітіліп, қол қойылған.

Утембаев А.Н.
Төраға

Амирбекова Э.М.
Бас бухгалтер

«Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры» АҚ
Пайда мен шығын және өзге жиынтық кіріс туралы есептеме

қазақстандық мың теңгәмен	Ескер.	2021 ж.	2020 ж.
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісімен есептелген пайыздық табыс	15	85,786,454	72,884,116
Өзге ұқсас табыс		-	81,974
Қатысушы банктердің жарналарынан табыс және мәжбүрлеп таратылатын банктердің тарату комиссиясынан түсімдер	16	55,210,836	39,172,057
Салымшылар алдындағы міндеттемелерді есептен шығарудан түскен кіріс		9,133	100,517
Мәжбүрлеп таратылған банктердің депозиторларына өтемдер бойынша шығын	16	(6,464,372)	(6,867)
Шетел валютасымен жасалатын операциялардан таза зиян		2	(1,015)
Кредиттік зияндарды бағалау резервтері	8, 9	(105,363)	360,149
Бағалау міндеттемелері бойынша резерв	11	(22,406,405)	(37,648,928)
Өзге операциялық табыс		79,729	5,966
Әкімшілік және өзге операциялық шығындар	17	(1,188,573)	(966,417)
Корпоративтік табыс салығын ұстау бойынша шығыстарды өтеуден түсетін кірістер	18	279,427	-
Активтердің істен шығуы бойынша шығын		(8)	(1,627)
Салық салынғанға дейінгі пайда		111,200,860	73,979,925
Табыс салығы бойынша шығын	18	(313,281)	(44,667)
БІР ЖЫЛҒА ПАЙДА		110,887,579	73,935,258
Бір жылға өзге жиынтық кіріс/(шығын)		-	-
БІР ЖЫЛҒА ЖИЫНТЫҚ КІРІС ЖИЫНЫ		110,887,579	73,935,258

**«Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры» АҚ
Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы есептеме**

қазақстандық мың теңгемен	Ескер.	Акционерлік Капитал	Эмиссиялық табыс	Резервтік капитал	Арнайы резерв	Бөлінбеген пайда	Жиыны
2020 жылғы 1 қаңтарға қалдық		235,794,400	133	2,357,944	500,764,758	76,194,356	815,111,591
Бір жылға пайда		-	-	-	-	73,935,258	73,935,258
Өзге жиынтық кіріс		-	-	-	-	-	-
2020 жылға жиынтық кіріс жиыны		-	-	-	-	73,935,258	73,935,258
Арнайы резерваті қалыптастыру және қайта үлестіру	20	-	-	-	97,611,246	(97,611,246)	-
2020 жылғы 31 желтоқсанға қалдық		235,794,400	133	2,357,944	598,376,004	52,518,368	889,046,849
Бір жылға пайда		-	-	-	-	110,887,579	110,887,579
Өзге жиынтық кіріс		-	-	-	-	-	-
2021 жылға жиынтық кіріс жиыны		235,794,400	133	2,357,944	598,376,004	110,887,579	110,887,579
Арнайы резерваті қалыптастыру және қайта үлестіру	20	-	514	-	86,946,563	(86,946,563)	513
2021 жылғы 31 желтоқсанға қалдық		235,794,400	647	2,357,944	685,322,567	76,459,383	999,934,941

5-47 беттердеп ескертпелер осы қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігін құрайды.

«Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры» АҚ
Ақшалай қаражаттардың қозғалысы туралы есептеме

қазақстандық мың теңгемен	Ескер.	2021 ж.	2020 ж.
Операциялық қызметтен ақша ағындары			
Міндетті күнтізбелік жарналар түсімі		30,795,351	30,470,783
Тарату комиссиясынан түсім		24,245,281	8,223,135
Орналасырылған салымдар бойынша сыйақылар түсімі		10,896,107	4,486,609
Амортизацияланатын құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар бойынша алынған сыйақы		65,518,169	55,883,782
Салымшыларға кепілдік берілген өтемді төлеу үшін агент банктарға аударым		(20,360,492)	(17,430,000)
«Кері РЕПО» операциялары бойынша алынған сыйақы		-	81,973
Салымшыларға кепілдік берілген өтем төлемдері		2,211	(243)
Өзге алынған операциялық табыс		15,206	33,107
Қызметкерлерді ұстауға кеткен шығындар		(574,730)	(493,911)
Төленген әкімшілік және өзге операциялық шығындар		(558,503)	(432,584)
Операциялық қызметтен алынған таза ақша қаражаттары		109,978,600	80,822,651
Инвестициялық қызметтен ақша ағындары			
Амортизацияланған құн бойынша көрініс табатын борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар сатып алу		(188,568,634)	(358,298,486)
Амортизацияланған құн бойынша көрініс табатын борыштық бағалы қағаздарды жабу және сатудан түсім		183,080,491	304,790,672
Негізгі құралдарды сатып алу		(12,063)	(8,387)
Материалдық емес активтерді сатып алу		(1,334)	-
Инвестициялық қызметтен алынған таза ақша қаражаттары		(5,501,540)	(53,516,201)
Ақша қаражаттары және ақша қаражаттары баламаларына айырбас бағамы өзгерістерінің әсері		2	(1,015)
Ақша қаражаттарының және ақша қаражаттары баламаларының таза өсімі/(төмендеуі)		104,477,062	27,305,435
Жыл басына ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары	7	66,168,402	38,862,967
Жыл соңына ақша қаражаттары және ақша қаражаттары баламалары	7	170,645,464	66,168,402

1 Кіріспе

«Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры» акционерлік қоғамының осы қаржылық есептілігі 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылға Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес дайындалған.

«Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры» АҚ (бұдан әрі - «Қор») Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі (бұдан әрі - ҚРҰБ) Басқармасының 1999 жылғы 15 қарашадағы № 393 қаулысының негізінде құрылған.

2010 жылғы 24 қыркүйектегі № 30190-1910-АО заңды тұлғаны мемлекеттік қайта тіркеу туралы куәлігі Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі Алматы қаласы Әділет департаментімен берілген. Қордың бастапқы тіркелген күні 1999 жылғы 20 желтоқсан. Қорға қоғамның орналасқан орнының өзгеруіне байланысты № 2979-1910-06-АО жаңа тіркеу нөмірі берілген.

Қазақстан Республикасы Статистика агенттігімен Қорға 1999 жылғы 22 желтоқсанда КҰЖОК мемлекеттік жіктеуіші бойынша 39097277 коды берілген.

1999 жылғы 23 желтоқсандағы № 115737, сериясы 60 Қазақстан Республикасы салық төлеушісінің куәлігі Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Алматы қаласы Медеу ауданы бойынша Мемлекеттік кірістер комитетімен берілген. Қорға 991240000414 санды БСН берілген.

2015 жылғы 13 қаңтардағы №11 ҰБ шартына сәйкес Қордың қаржылық активтерін жауапкершілікпен сақтау және сенімгерлікпен басқару жөніндегі қызметтерді ҚРҰБ жүзеге асырады.

2019 жылғы 1 қаңтардан бастап Қордың тіркеушісі «Бағалы қағаздардың орталық депозитарийі» АҚ болып табылады. Бағалы қағаздар ұстаушыларының тізілімдер жүйесін жүргізу жөніндегі тіркеуші қызметі 2011 жылғы 28 желтоқсандағы «Бағалы қағаздар нарығы туралы» ҚР Заңына енгізілген өзгерістерге байланысты уәкілетті орган тарапынан лицензиялануға жатпайды.

Өз қызметінде Қор Қазақстан Республикасының Конституциясын, Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексін, «Акционерлік қоғамдар туралы», «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі туралы», «Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктерінде орналастырылған депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы», «Қазақстан Республикасындағы банктер және банк қызметі туралы», «Коммерциялық емес ұйымдар туралы» Қазақстан Республикасы Заңдарын, Қазақстан Республикасының және ҚРҰБ өзге нормативтік құқықтық актілерін, Жарғыны, Акционердің және Қордың Директорлар кеңесінің шешімдерін басшылыққа алады.

Міндеттері мен Функциялары

«Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктерінде орналастырылған депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы» Қазақстан Республикасы Заңына (бұдан әрі – Депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы заң) сәйкес Қордың негізгі міндеттері болып келесілер табылады:

- қаржы жүйесінің тұрақтылығын қамтамасыз етуге қатысу;
- қатысушы банктің лицензиясынан айырған (қатысушы банк мәжбүрлеп таратылған¹) жағдайда кепілдік берілген депозиттер депозиторларының құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау*.

Осы міндеттерді орындай отырып, Қор өз қызметінің бастапқы мақсатына қол жеткізе алады – қаржы жүйесінің тұрақтылығын қамтамасыз ету, оның ішінде депозиторларға кепілдік берілген өтемді төлеу арқылы банк жүйесіне деген сенімнің тұрақтылығын сақтау.

*қатысушы банк - депозиттерге міндетті кепілдік беру жүйесінің қатысушысы болып табылатын, тартылған депозиттерін қайтару жөніндегі міндеттемелеріне осы Заңға сәйкес кепілдік берілетін банк (Қазақстан Республикасы бейрезидент-банкінің филиалы).

¹ Қор 2020 жылғы 1 қаңтарға дейін қатысушы банкті мәжбүрлеп тарату туралы сот шешімі заңды күшіне енген күннен бастап оның салымшыларына кепілдік өтемақы төлеу бойынша міндеттемелерді өз мойнына алған

1 Кіріспе (жалғасы)

Қордың негізгі функцияларына мыналар жатады:

- Депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы заңның талаптарына сәйкес - депозиторларға кепілдік берілген өтемді төлеу;
- депозиттерге міндетті кепілдік беру жүйесіне қатысушы банктердің тізілімін жүргізуі;
- Депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы заңның 16 бабында көзделген жағдайда банктің активтері мен міндеттемелерін басқа банкке (банктерге) бір мезгілде беру жөніндегі операцияны жүргізуге қатысу;
- активтерді инвестициялау;
- арнайы резервін қалыптастыру;
- Қордың Директорлар кеңесі айқындайтын тәртіппен агентбанктерге қойылатын талаптарды белгілеу;
- Қордың Директорлар кеңесі айқындайтын тәртіппен кепілді өтемді төлеуді жүзеге асыру үшін агентбанктердің алдын ала тізбесін бекіту;
- Қатысушы банкті консервациялау кезеңінде тағайындалатын банкті басқару жөніндегі уақытша өкімшіліктің құрамына қатысу;
- Қатысушы банкті барлық банк операцияларын жүргізу лицензиясынан айыру кезеңінде тағайындалатын уақытша өкімшіліктің құрамына қатысу;
- тарату комиссиясы Қор алдында өзі төлеген (төлейтін) кепілді өтемнің сомасы бойынша берешекті өтеген кезге дейін мәжбүрлеп таратылатын қатысушы банктің (қызметі мәжбүрлеп тоқтатылатын Қазақстан Республикасының резиденті емес банк филиалының) тарату комиссиясының құрамына қатысу;
- тарату комиссиясы Қор алдында өзі төлеген (төлейтін) кепілді өтемнің сомасы бойынша берешекті өтеген кезге дейін мәжбүрлеп таратылатын қатысушы банктің (қызметі мәжбүрлеп тоқтатылатын Қазақстан Республикасының резиденті емес банк филиалының) кредиторлар комитетінің құрамына қатысу.

2020 жылы сәуірде Қордың Нұр-Сұлтан қ-дағы кеңсесі негізінде Нұр-Сұлтан қ-да Қордың мүдделерін білдіру және қорғау үшін өкілдік құрылды.

Жалғыз акционері ҚРҰБ болып табылады. Байланысты тараптармен жасалатын операциялар туралы ақпарат 24 ескертпеде берілген.

Заңды мекенжайы: Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Сатпаев д-лы, № 30/8 үй, т.е. 163 (4-қабат).

Нақты орналасқан жері: Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Сатпаев д-лы, № 30/8 үй, т.е. 163 (4-қабат).

2 Қор өз қызметін жүзеге асыратын экономикалық орта

Қазақстан Республикасындағы саяси және экономикалық ахуал

Жалпы, Қазақстан Республикасының экономикасы дамушы нарықтарға тән кейбір өзіндік ерекшеліктер байқатуда. Ол көбінесе ел экспортының негізгі бөлігін құрайтын мұнай мен газ, және басқа минералды шикізат бағасының өзгерістеріне сезімтал. Бұл ерекшеліктер сондай-ақ, ел сыртында еркін айырбасы жоқ ұлттық валютаның болуын және бағалы қағаздар нарығы өтімділігі деңгейінің төмендігін қамтиды, бірақ олармен шектелмейді. Айырбас бағамының құбылмалылығы Қазақстан Республикасының экономикасына кері әсер етті, соның ішінде өтімділіктің төмендеуіне және халықаралық қаржыландыру тартуда қиындықтар туындауына әсер етті және әсер етуін жалғастыруы мүмкін.

2019 жылдың желтоқсанында Қытайдан алғаш рет жаңа вирустың пайда болуы туралы жаңалықтар пайда болды. 2020 жылы 11 наурызда Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы COVID-19 коронавирусының жаңа түрінің таралуын пандемия деп жариялады. Пандемияға жауап ретінде Қазақстан билігі COVID-19 таралуы мен әсерін тоқтату үшін көптеген шараларды қабылдайды, мысалы, сапарларға тыйым салу, карантин, кәсіпкерлік қызметке шектеулер және т.с.с. Жоғарыда аталған шаралардың кейбірі кейіннен жеңілдетілді.

COVID-19 індеті бүкіл әлемге таралып, бүкіл әлемдік экономикаға күрт теріс әсер етуде. Осы қаржылық есептілікті шығару күнінде жағдай әлі де дамып келеді. Басшылық Қазақстан экономикасындағы өзгерістердің көлемін немесе ұзақтығын немесе олардың Қордың болашақ қаржылық жағдайына ықтимал әсерін болжай алмайды. Басшылық Қор қызметінің тұрақтылығын сақтау және оның қызметкерлерін қолдау үшін барлық қажетті шараларды қабылдап жатқанына сенімді.

2 Қор өз қызметін жүзеге асыратын экономикалық орта (жалғасы)

Қор басшылығының пікірінше, бұл вирустың таралу оқиғасы 2021 жылғы 31 желтоқсандағы қаржылық есептіліктегі активтер мен міндеттемелерді бағалауға айтарлықтай әсер етпейді.

2021 жылы мәжбүрлеп таратылған 9 қатысушы банк салымшыларына кепілді өтемді төлеу жалғастырылды:

Мәжбүрлеп таратылған қатысушы банктің атауы:	Барлық банктік операцияларды жүргізу лицензиясынан айыру күні:
«ВалютТранзит Банк» АҚ	2006 жылғы 26 желтоқсан
«Қазинвестбанк» АҚ	2016 жылғы 27 желтоқсан
«Delta Bank» АҚ	2017 жылғы 3 қараша
«Qazaq Banki» АҚ	2018 жылғы 28 тамыз
«Эксимбанк Қазақстан» АҚ	2018 жылғы 28 тамыз
«Астана Банкі» АҚ	2018 жылғы 19 қыркүйек
«Tengri Bank» АҚ	2020 жылғы 18 қыркүйек
«AsiaCredit Bank» (АзияКредит Банк) АҚ	2021 жылғы 12 ақпан
«Capital Bank Kazakhstan» АҚ	2021 жылғы 25 маусым

«AsiaCredit Bank» (АзияКредит Банк) АҚ және «Capital Bank Kazakhstan» АҚ барлық банк операцияларын жүргізу лицензиясынан айыруына байланысты 2021 жылдың ақпан және маусым айларында аталған банктердің салымшыларына кепілді өтемді төлеу басталды. Есепті жыл ішінде «ВалютТранзит Банк» АҚ, «Қазинвестбанк» АҚ және «Эксимбанк Қазақстан» АҚ салымшыларына кепілді өтемді төлеуді Қор дербес жүзеге асырды, ал келесі мәжбүрлеп таратылатын қатысушы банктер бойынша Қордың ішкі нормативтік құжаттарында белгіленген тәртіппен таңдалған агент банктер жүзеге асырды:

Мәжбүрлеп таратылған қатысушы банктің атауы:	Агент банктің атауы:
«Delta Bank» АҚ	«Банк ЦентрКредит» АҚ
«Qazaq Banki» АҚ	«Банк ВТБ (Қазақстан)» АҚ ЕҰ
«Астана Банкі» АҚ	«Еуразиялық Банк» АҚ
«Tengri Bank» АҚ	«Еуразиялық Банк» АҚ
«AsiaCredit Bank» (АзияКредит Банк) АҚ	«Еуразиялық Банк» АҚ
«Capital Bank Kazakhstan» АҚ	«Еуразиялық Банк» АҚ

Бұл ретте, барлық таратылатын банктердің салымшылары үшін сақтандыру жағдайы басталған күнге қарамастан, 2021 жылы Қордан кепілді өтемді төлеуді жеделдетілген тәртіпте тікелей Қордан алу мақсатында қашықтан (онлайн) қызмет көрсету мүмкіндігі қосымша ұсынылды. Кепілді өтемді алу үшін онлайн түрде өтініш беру мүмкіндігі тек шот, карта және депозит иелеріне ғана қолжетімді. Сонымен қоса, таратылатын банктердің салымшылары кепілді өтем сомасын Қор агенттік шарттар жасасқан тиісті агент банктер арқылы алу құқығын сақтайды.

Күтілетін кредиттік зияндарды бағалау үшін Қор расталатын болжамдық ақпараттарды, макроэкономикалық көрсеткіштердің болжамдарын қоса қолданады. Алайда, кез келген экономикалық болжамдардағыдай, болжамдар мен ықтималдылықтардың жүзеге асырылуы белгісіздіктің жоғарғы деңгейімен сөзсіз байланысты, және де нақты нәтижесі болжамдардан едәуір ауытқуы мүмкін. 20 Ескертпеде Қордың күтілетін кредиттік зияндар моделіне болжамды ақпаратты қалай қолданатындығы туралы қосымша ақпарат көрсетілген.

3 Есептік саясат принциптері

Есептілік беру негіздері

Осы қаржылық есептілік әділ құн бойынша қаржылық құралдарды бастапқы тануға және пайда немесе зиян арқылы әділ құн бойынша және өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық құралдарды қайта бағалауға түзету енгізумен әділ құн бойынша есепке алу қағидаларының негізінде Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына («ХҚЕС») сәйкес дайындалған. Осы қаржылық есептілікті әзірлеу кезінде пайдаланылған есептік саясат қағидалары төменде берілген. Бұл қағидалар, егер басқаша көрсетілмесе, барлық есеп беру кезеңдерінде дәйекті түрде қолданылды (5 Ескертпе).

Осы қаржылық есептілік Қор өз қызметін көз жетерлік болашақта жалғастыратын болады деген жорамалға сүйене отырып әзірленген.

3 Есептік саясат принциптері (жалғасы)

Функционалдық валюта

Қордың қаржылық есептілігіне енгізілген баптар кәсіпорындағы қолданылатын бастапқы экономикалық орта валютасымен («функционалдық валютамен») өлшенеді. Қордың функционалдық валютасы және осы қаржылық есептілігін көсету валютасы қазақстандық теңге (теңге) болып табылады. Барлық мәндер, өзгесі көрсетілмеген болса, бүтін мың теңгемен дөңгелектелген.

Қаржылық құралдар

Қаржылық құралдар – бағалаудың негізгі тәсілдері

Әділ құн – бұл нарық қатысушылары арасында бағалау күні кәдімгі мәміле жасасқанда активті сатқанда алынуы немесе міндеттемені тапсырғанда төленуі мүмкін баға. Әділ құнның ең үздік растауы белсенді нарықтағы белгіленетін баға болып табылады. Белсенді нарық – бұл активтермен немесе міндеттемемен жасалатын операциялар тұрақты негізде бағалар туралы ақпарат алуға мүмкіндік беретін жеткілікті жиілікпен және жеткілікті көлемде жүргізілетін нарық. Белсенді нарықта айналатын қаржылық құралдардың әділ құны белгіленетін бағаны жеке активке немесе ұйым ұстап қалатын олардың санына шаққандағы міндеттемеге көбейткенде алынған сома ретінде бағаланады. Бұл нарықтың тәуелсіз сауда айналымы ұйымда бар активтер мен міндеттемелер санын жұту үшін жеткіліксіз, ал жеке операцияда жайғасымдарды сатуға тапсырыстарды орналастыру белгіленетін бағаға әсер етуі мүмкін болған жағдайда да қолданылады.

Дисконтталған ақша ағындары моделі сияқты бағалау моделдері, сондай-ақ тәуелсіз тараптар арасындағы ұқсас операциялар деректеріне немесе инвестициялар объектісінің ағымдағы құнына негізделген моделдер мәмілелер бағасы туралы нарықтық ақпарат қолжетімсіз қаржылық құралдардың әділ құнын анықтау үшін пайдаланылады. Әділ құнды бағалау нәтижелері келесідей жолмен әділ құн иерархиясы деңгейлері бойынша талданады және бөлінеді: (i) 1-деңгейге бірдей активтерге немесе міндеттемелерге арналған белсенді нарықтардағы белгіленетін бағалар (түзетілмейтін) бойынша бағалаулар жатады, (ii) 2-деңгейге – барлық пайдаланылатын елеулі бастапқы деректері не тура (мысалға, бағалар), не жанама (мысалға, бағалар негізінде есептелгендер) актив немесе міндеттеме үшін байқалатын болып табылатын бағалау моделдері көмегімен алынғандар, және (iii) тек қана байқалатын нарықтық деректерге негізделмеген 3-деңгейдің бағалаулары (яғни бағалау үшін байқалмайтын бастапқы деректердің айтарлықтай көлемі талап етіледі). (22 Ескертпе).

Мәмілелер бойынша шығындар қаржылық құралды сатып алуға, шығаруға немесе істен шығуына қатысты қосымша шығындар болып табылады. Қосымша шығындар – бұл мәміле жасалмай қалған жағдайда шегілмеуі мүмкін шығындар. Мәміле бойынша шығындар агенттерге (соның ішінде сауда агенттері ретінде жұмыс істейтін жұмыскерлер), кеңесшілерге, брокерлерге және дилерлерге төленген төлемақылар мен комиссиялық алымдарды, реттеуші органдар мен қор биржаларына міндетті төлемдер, сондай-ақ салықтар мен меншікті тапсырғанда алынатын алымдарды ішіне алады. Мәміле бойынша шығындар сыйақыларды немесе борыштық міндеттемелер бойынша дисконттарды, қаржыландыруға кететін шығындарды, ішкі әкімшілік шығыстарды немесе сақтауға кететін шығындарды ішіне алмайды.

Амортизациялық құн негізгі борыш төлемақыларын шегергендегі, бірақ өсірілген пайыздарды қосқандағы, ал қаржылық активтер үшін – күтілетін кредиттік зияндар үшін кез-келген бағалау резервін шегергендегі бастапқы тану кезіндегі қаржылық құрал құны болып табылады. Өсірілген пайыздар бастапқы тану кезінде кейінге қалдырылған мәміле бойынша шығындардың, сондай-ақ кез-келген сыйақының немесе тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдаланумен өтеу сомасынан дисконттың амортизациясын ішіне алады. Өсірілген пайыздық табыс пен өсірілген пайыздық шығын, соның ішінде өсірілген купондық табыс және амортизацияланған дисконт немесе сыйақы (соның ішінде ондай бар болса, комиссия бергенде кейінге қалдырылған сыйақы) жеке көрсетілмейді, бірақ қаржылық жағдай туралы есептің тиісті баптарының теңгерімдік құнына қосылады.

Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі – бұл құралдың теңгерімдік құнына әр кезеңде тұрақты пайыздық мөлшерлемені (тиімді пайыздық мөлшерлемені) қамтамасыз ету мақсатында тиісті кезең ішіндегі пайыздық табысты немесе пайыздық шығынды бөлу әдісі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме – бұл қаржылық құралдың күтілетін жарамдылық мерзіміне немесе, тиісті жағдайларда, қаржылық құралдың жалпы теңгерімдік құнына дейінгі қысқарақ мерзімге есептік болашақ ақшалай төлемақыларды немесе түсімдерді (болашақ кредиттік зияндарды қоспағанда) дисконттаудың дәл мөлшерлемесі.

3 Есептік саясат принциптері (жалғасы)

Тиімді пайыздық мөлшерлеме осы құрал үшін көрсетілген құбылмалы мөлшерлеме бойынша кредиттік спредті көрсететін сыйақыны немесе дисконтты қоспағанда, келесі пайызды өзгерту күніне дейін айнымалы мөлшерлемесі бар құралдар бойынша немесе нарықтық мәнге тәуелсіз орнатылатын басқа айнымалы факторлар бойынша ақша ағындарын дисконттау үшін пайдаланылады. Мұндай сыйақылар немесе дисконттар құрал айналысының барлық күтілетін мерзімі бойы амортизацияланады. Келтірілген құн есебі шарт бойынша тараптар төлеген немесе алған, тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігін құрайтын төлемәқылар мен сыйақылардың барлығын ішіне алады. Бастапқы тану кезінде кредиттік-құнсыздандырылған (POCI) қаржылық активтермен сатып алынған немесе құрылған болып табылатын активтер үшін тиімді пайыздық мөлшерлеме кредиттік тәуекел ескеріле отырып түзетіледі, яғни келісімшарттық ақша ағындары негізінде емес, бастапқы тану кезінде күтілетін ақша ағындары негізінде есептеледі.

Қаржылық құралдарды бастапқы тану

Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық құралдар бастапқыда әділ құны бойынша танылады. Барлық басқа қаржылық құралдар, соның ішінде мәміле бойынша шығындар әділ құны бойынша бастапқыда көрініс табады. Бастапқы тану кезіндегі әділ құнның ең үздік растауы мәміле бағасы болып табылады. Бастапқы тану кезіндегі пайда немесе зиян әділ баға мен мәміле бағасы арасында айырмашылық болған жағдайда ғана ескеріледі. Бұны сол құралмен жасалатын нарықта байқалатын басқа ағымдағы мәмілелер немесе базалық деректер ретінде байқалатын нарықтардағы деректерді ғана пайдаланатын бағалау моделі растайды. Амортизациялық құны бойынша бағаланатын қаржылық активтерге және өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық құралдарға құйылатын инвестицияларға қатысты бастапқы танығаннан кейін күтілетін кредиттік зияндарға бағалау резерві танылады, бұл активті бастапқыда тани салысымен дереу бухгалтерлік зиянның танылуына әкеледі.

Заңнамамен немесе осы нарыққа арналған іскерлік айналым әдет-ғұрыптарымен белгіленген мерзімдерде жеткізілуі тиіс қаржылық активтерді сатып алу және сату («стандартты жағдайларда» сатып алу және сату) мәміле жасалған күні, яғни Қор қаржылық активті сатып алуға немесе сатуға міндеттенетін күні көрініс табады. Сатып алу бойынша жасалған басқа барлық операциялар кәсіпорын осы қаржылық құралға қатысты шарт тарабы атанғанда танылады.

Қаржылық активтерді жіктеу және кейін бағалау: бағалау санаттары

Қор келесі бағалау санаттарын пайдалана отырып, қаржылық активтерді жіктейді: пайда немесе зиян арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар және амортизацияланған құн бойынша бағаланатындар. Борыштық қаржылық активтерді жіктеу және кейін бағалау мыналарға байланысты: (i) тиісті активтер қоржынын басқаруға арналған Қордың бизнес-моделіне және (ii) актив бойынша ақша ағындары сипаттамаларына.

Қаржылық активтерді жіктеу және кейін бағалау: бизнес-модель

Бизнес-модель ақша ағындарын алу мақсатында Қордың активтерді басқару үшін пайдаланатын тәсілін көрсетеді: Қор мақсаты (i) активтерден шартпен қарастырылған ақша ағындарын алуға ғана («шартпен қарастырылған ақша ағындарын алу үшін активтерді ұстап қалу»), немесе (ii) шартпен қарастырылған ақша ағындарын да, активтерді сату нәтижесінде пайда болатын ақша ағындарын да алу («шартпен қарастырылған ақша ағындарын алу үшін активтерді ұстап қалу»), немесе, егер (i) тармағы да, (ii) тармағы да қолдануға келмейтін болса, қаржылық активтер «өзге» бизнес-модельдер санатына жатады және пайда немесе зиян арқылы әділ құн бойынша бағаланады.

Бизнес-модель Қордың бағалау өткізілетін күні қолда бар қоржынға белгіленген мақсатқа қол жеткізу үшін жүзеге асыруға ниетті қызметінің барлық тиісті дәлелдерінің негізінде активтер тобы үшін (қоржын деңгейінде) анықталады. Бизнес-модельді анықтағанда ескерілетін факторлар В ішіне алатын 4 Ескертпеде өзінің қаржылық активтері үшін бизнес-модельдерді анықтағанда пайдаланылған өте маңызды пайымдамалар келтіріледі.

Қаржылық активтерді жіктеу және кейін бағалау: ақша ағындары сипаттамалары

Егер бизнес-модель шартпен қарастырылған ақша ағындарын алу үшін немесе шартпен қарастырылған ақша ағындарын алу және сату үшін активтерді ұстап қалуды көздейтін болса, Қор ақша ағындарының тек қана борыштың негізгі сомасы мен пайыздар есебіне төленетін төлемдер болып табыла ма екенін бағалайды («борыштың негізгі сомасы мен пайыздар есебіне ғана төленетін төлемдерге жүргізілетін тест» немесе «SPPI-тест»). Кіріктірілген туынды құралдары бар қаржылық активтер олар бойынша ақша ағындарының борыштың негізгі сомасы мен пайыздар есебіне ғана төлене ме екенін анықтау үшін жиынтықталып қарастырылады. Осы бағалауды өткізгенде Қор шартпен қарастырылған ақша ағындарының базалық кредиттік шарт талаптарына сәйкес келе ме екенін қарастырады, яғни пайыздар кредиттік тәуекелге, ақшаның уақытша құнына, базалық кредиттік шарттың басқа тәуекелдеріне қатысты өтем мен пайда айырмасын ғана ішіне алады.

3 Есептік саясат принциптері (жалғасы)

Егер шарт талаптары базалық кредиттік шарт талаптарына сәйкес келмейтін тәуекелге немесе құбылмалылыққа ұшырағыштықты қарастыратын болса, сәйкес қаржылық актив пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша жіктеліп, бағаланады. Борыштың негізгі сомасы мен пайыздар есебіне ғана төленетін төлемдерге жүргізілетін тест активті бастапқы танығанда жүргізіледі және кейінгі қайта бағалау жүргізілмейді.

Қаржылық активтерді қайта жіктеу

Қаржылық құралдар тұтас осы қоржынды басқарудың бизнес-моделі өзгерген жағдайда ғана қайта жіктеледі. Қайта жіктеу бизнес-модель өзгергеннен кейін бірінші есепті кезең басынан перспективті түрде жүргізіледі.

Қаржылық активтердің құнсыздануы: күтілетін кредиттік зияндарға бағалау резерві

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық құралдар күтілетін кредиттік зияндарға бағалау резервін шегерумен қаржылық жағдай туралы есепте беріледі. Күтілетін кредиттік зияндарға бағалау резерві ескерілмей, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдардың амортизацияланған құнындағы өзгерістер пайда немесе зиян құрамында көрініс табады. Теңгерімдік құндағы басқа өзгерістер өзге жиынтық кіріс құрамында «өзге жиынтық кіріс арқылы бағаланатын борыштық құралдардан шығысты шегергендегі табыс» бабында көрініс табады.

Қор бастапқы тану сәтінен бастап кредиттік сапа өзгерістерінің негізінде құнсыздануды есепке алудың «үшкезеңдік» моделін қолданады. Бастапқы танығанда құнсызданған болып табылмайтын қаржылық құрал 1-кезеңге жататын деп жіктеледі. 1-кезеңнің фазалық активтері үшін күтілетін кредиттік зиян келесі 12 ай ішінде немесе егер ол 12 ай өткенге дейін («12-айлық күтілетін кредиттік зияндар») басталатын болса, шартқа сәйкес өтеу күніне дейін орын алуы мүмкін дефолттар нәтижесінде пайда болатын бүкіл мерзімге күтілетін кредиттік зияндар бөлігіне тең сомамен бағаланады. Егер Қор бастапқы тану сәтінен кейін кредиттік тәуекелдің айтарлықтай артқанын анықтаса, актив 2-кезеңге аударылады, ал осы актив бойынша күтілетін кредиттік зияндар бүкіл мерзімге, яғни шартқа сәйкес өтеу күніне дейін, бірақ егер көзделген болса, күтілетін алдыңғы төлемді ескерумен («бүкіл мерзімге күтілетін кредиттік зияндар») күтілетін кредиттік зияндар негізінде бағаланады. Кредиттік тәуекелдің айтарлықтай артқанын анықтау тәртібінің сипаттамасы 20 Ескертпеде келтіріледі. Егер Қор қаржылық активті құнсызданған деп анықтаса, актив 3-кезеңге аударылады және ол бойынша күтілетін кредиттік зияндар бүкіл мерзімге күтілетін кредиттік зияндар ретінде бағаланады. Құнсызданған активтер мен дефолтты анықтауға қатысты түсіндірмелер 20 Ескертпеде берілген. Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған қаржылық активтер үшін күтілетін кредиттік зияндар әрдайым бүкіл мерзімге күтілетін кредиттік зияндар ретінде бағаланады. 20 Ескертпеде бастапқы деректер, жорамалдар және күтілетін кредиттік зияндарды бағалағанда пайдаланылатын есептеу әдістері туралы ақпарат, соның ішінде болжамды ақпаратты күтілетін кредиттік зияндар моделіне қосу тәсілінің түсіндірмесі келтіріледі.

Қаржылық активтерді есептен шығару

Қаржылық активтер Қор оларды өндіріп алу бойынша барлық тәжірибелік мүмкіндіктерін тауысып, осындай активтердің орнын толтыруға қатысты болжалдардың негізсіздігі туралы байламға келгенде тұтастай немесе ішінара есептен шығарылады. Есептен шығару тануды тоқтату болып табылады. Қорда өндіріп алуға қатысты негізді болжалдары болмаса да, Қор шарт бойынша берешек сомаларын өндіріп алуға тырысып жатқанда Қор мәжбүрлеп өндіріп алу бойынша шаралар әлі қолданылып жатқан қаржылық активтерді есептен шығара алады.

Қаржылық активтерді тануды тоқтату

Қор қаржылық активтерді тануды келесі жағдайларда тоқтатады: (а) осы активтер өтелгенде немесе осы активтермен байланысты ақша ағындарына құқықтардың жарамдылық мерзімі өтіп кеткенде, немесе (б) Қор қаржылық активтерден ақша ағындарына құқықтарды табыстағанда немесе табыстау туралы келісім жасасқанда, және бұл ретте (i) осы активтерді иеленумен байланысты барлық дерлік тәуекелдер мен сыйақыларды табыстағанда, немесе (ii) осы активтерді иеленумен байланысты барлық дерлік тәуекелдер мен сыйақыларды әрі табыстамаған, әрі сақтамаған, бірақ осы активтерге қатысты бақылау құқығынан айырылып қалғанда. Егер контрагентте активті байланысты емес үшінші тарапқа сатуға шектеулер енгізбестен толық сатуға іс жүзінде мүмкіндігі болмаса, бақылау сақталады.

Қаржылық активті тануды толық тоқтатқанда активтің теңгерімдік құны мен алынған және алынуға тиіс сыйақы сомасы арасындағы айырма, сондай-ақ өзге жиынтық кірісте танылған және капиталда жинақталған жиынтық пайда немесе зиян пайда немесе зиянға жатқызылады.

3 Есептік саясат принциптері (жалғасы)

Қаржылық міндеттемелерді бағалау санаттары

Қаржылық міндеттемелер мыналарды, атап айтқанда, (i) пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелерді: бұл жіктелім туынды қаржылық құралдарға, саудаға арналған қаржылық міндеттемелерге (мысалға, бағалы қағаздар бойынша қысқа жайғасымдар), бизнесті біріктіргенде сатып алушы мойындайтын шартты өтемге және бастапқы тану кезінде сондай ретінде анықталған басқа қаржылық міндеттемелерге қолданылады; және (ii) кепілдік шарттары мен кредиттерді беру жөніндегі міндеттемелерді қоспағанда, нәтижесінде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын міндеттемелер ретінде жіктеледі.

Қаржылық міндеттемелерді тануды тоқтату

Қаржылық міндеттемелерді тану олар өтелген жағдайда (яғни шартта көрсетілген міндеттеме орындалғанда немесе тоқтатылғанда, немесе оны орындау мерзімі өткенде) тоқтатылады.

Бастапқы кредиторлары арасындағы шарттары айтарлықтай ерекшеленетін борыштық құралдарды алмасу, сондай-ақ бар қаржылық міндеттемелер шарттарындағы елеулі түрлендірулер бастапқы қаржылық міндеттеменің өтелуі және жаңа қаржылық міндеттеменің танылуы ретінде есепке алынады. Шарттар, егер жаңа шарттарға сәйкес дисконтталған келтірілген ақша ағындары құны, соның ішінде бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме пайдаланыла отырып дисконтталған алынған сыйақыларды шегергендегі барлық төленген сыйақылар бастапқы қаржылық міндеттеме бойынша қалған ақша ағындарының дисконтталған келтірілген құнынан кем дегенде 10%-ға ерекшеленеді. Егер борыштық құралдарды алмасу немесе шарттарды түрлендіру өтеу ретінде есепке алынатын болса, барлық шығындар немесе төленген сыйақылар өтеуден болған пайда немесе зиян құрамында танылады. Егер алмасу немесе түрлендіру өтеу ретінде есепке алынбайтын болса, барлық шығындар немесе төленген сыйақылар міндеттемелердің төңгерімдік құнын түзету ретінде көрініс табады және түрлендірілген міндеттеменің қалған жарамдылық мерзімі бойы амортизацияланады.

Қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелерді өзара есепке алу

Қаржылық актив және қаржылық міндеттеме есепке алынады, әрі қаржылық жағдай туралы есепте, егер Қорда төңгерімде танылған сомаларды есепке алуды жүзеге асыруға бекітілген құқығы бар және ол не сальдоланған сома бойынша есепке алуды жүргізуге, не активті жүзеге асырып, біруақытта міндеттемені орындауға ниеттенсе ғана, сальдоланған сома көрініс табады. Бухгалтерлік есеп стандартымен немесе тиісті түсініктемемен талап етілетін немесе рұқсат етілетін жағдайларды қоспағанда, табыс пен шығыс пайда немесе зиян және өзге жиынтық кіріс туралы есепте өзара есепке алынбайды, бұл ретте мұндай жағдайлар Қордың есептік саясатында жеке ашып көрсетіледі.

Қаржылық құралдар – қаржылық жағдай туралы есеп бөлігінде

Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары – қаржылық жағдай туралы есепте амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын туынды емес қаржылық активтер. Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары қолма-қол ақшаның белгілі бір сомасына оңай айырбасталатын және құнның болмашы өзгерісіне ұшырағыш баптар болып табылады. Ақша қаражаттары және оның баламалары Қордың банк шоттарындағы қаражат және депозиттерге орналастырылған қаражат болып табылады. Ақша қаражаттары және оның баламалары ҚРҰБ Операциялық есеп департаменті (ОЕД), ҚРҰБ, «Қазпошта» АҚ және «Қазақстан Халық Банкі» АҚ жинақтаушы, депозиттік, инвестициялық және басқа шоттарындағы меншікті ақша қалдықтарын өз ішіне алады.

Борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар

Бизнес-модель және ақша ағындары сипаттамалары негізінде Қор борыштық бағалы қағаздарға инвестицияларды амортизацияланған құн бойынша, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша немесе пайда немесе зиян арқылы әділ құн бойынша бағалау санаттарына жатқызады. Борыштық бағалы қағаздар, егер олар шартпен көзделген ақша ағындарын алу үшін ұстап қалыналатын болса, амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі, осы ақша ағындары борыштың негізгі сомасы мен пайыздар есебіне төлемдер ғана және есептік сәйкессіздікті айтарлықтай төмендету үшін ерікті негізде пайда немесе зиян арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде анықталмаған.

3 Есептік саясат принциптері (жалғасы)

Борыштық бағалы қағаздар, егер олар шартпен көзделген ақша ағындарын алу және сату үшін ұстап қалынатын болса, өзге жиынтық табыс арқылы өділ құны бойынша көрсетіледі, олар борыштың негізгі сомасы мен пайыздар есебіне төленетін төлемдер болып табылады және олар пайда немесе зиян арқылы өділ құн бойынша бағаланатындар ретінде анықталмаған. Осы активтер бойынша пайыздық табыс тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісінің негізінде есептеледі және пайда не зиян құрамында танылады. Күтілетін кредиттік зиян моделі негізінде анықталған құнсыздануға арналған бағалау резерві бір жылға пайда не зиян құрамында көрініс табады. Төңгерімдік құнның басқа барлық өзгерістері өзге жиынтық кіріс құрамында көрініс табады. Борыштық бағалы қағазды тану тоқтатылғанда бұрын өзге жиынтық кіріс құрамында танылған жиынтық пайда немесе зиян өзге жиынтық кірістан пайда не зиян құрамына қайта жіктеледі.

Борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар, егер амортизацияланған құн бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы өділ құн бойынша көрсету үшін өлшемшарттарға сәйкес келмейтін болса, пайда не зиян арқылы өділ құны бойынша көрініс табады. Қор борыштық бағалы қағаздарға инвестицияларды, егер осы мүмкіндікті пайдалану әртүрлі есепке алу әдістерін пайдалана отырып, танылатын немесе бағаланатын қаржылық активтер мен міндеттемелер арасындағы есептік сәйкессіздікті айтарлықтай төмендететін болса, бастапқы тану кезінде пайда немесе зиян арқылы өділ құн бойынша бағаланатындар санатына сөзсіз жатқыза алады.

Дебиторлық берешек белсенді нарықта бағасы белгіленбейтін бекітілген немесе белгілі бір төлемдері бар туынды емес қаржылық активтер болып табылады. Бастапқы бағалағаннан кейін дебиторлық берешек құнсыздануға арналған резервті шегерумен тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып, амортизацияланған құн бойынша есепке алынады.

Жеке тұлғалардың депозиттеріне міндетті кепілдік беру жүйесінің қатысушы банктерінің міндетті күнтізбелік жарналары бойынша дебиторлық берешек өткен тоқсанға қатысушы банктердің тиісті жарналарының сомасы есептеуге негіз болатын дербес жүргізілген тоқсан сайынғы есептік бағалаулар мөлшерінде Қор тарабынан алғаш танылады.

Депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы заңның ережелеріне сәйкес қатысушы банктің жарналарды төлеу мөлшері мен тәртібін Қордың Директорлар кеңесі айқындайды. Қор Директорлар кеңесінің 2021 жылғы 9 шілдедегі № 18 шешімімен бекітілген Міндетті күнтізбелік, қосымша және кезектен тыс жарналардың мөлшері мен төлеу тәртібін айқындау қағидаларының (бұдан әрі – № 18 Қағида) ережелеріне сәйкес, қатысушы банк есепті тоқсаннан кейінгі айдың он бесіне дейін Қорға міндетті күнтізбелік жарналарды төлеуге міндеттенеді.

Жарналардың мөлшері есепті тоқсаннан кейінгі айдың бірінші күніндегі жағдай бойынша қатысушы банктің барлық кепілдік берілетін депозиттерінің жалпы сомасына міндетті күнтізбелік жарна мөлшерлемесін қолдану жолымен анықталады.

Сату және кері сатып алу шарттары бойынша мәмілелер, бағалы қағаздар қарызы.

Өз қызметін жүзеге асыру барысында Қор қаржылық активтерді сату және кері сатып алу туралы келісімдерді (бұдан әрі – «РЕПО шарттары»), сондай-ақ сатып алу және кері сату туралы келісімдерді (бұдан әрі – «Кері РЕПО шарттары») жасасады. РЕПО және кері РЕПО операцияларын Қор өтімділікті басқару құралдарының бірі ретінде пайдаланады.

РЕПО келісімдері – қаржы активтерін басқа тарапқа ақшалай қаражатқа немесе басқа сыйақыға айырбастау, алынған сыйақыға баламалы сомаға болашақта қаржы активтерін қайта сатып алу туралы бір мезгілде міндеттемемен және есептелген пайызбен беру туралы келісімдер. РЕПО операциялары қаржыландыру операциялары ретінде есепке алынады. РЕПО келісімдері бойынша сатылған қаржы активтері қаржылық есептілікте танылуы жалғасуда, ал мұндай шарттар бойынша алынған қаражат активтер кепілімен алынған депозит ретінде танылады.

Кері РЕПО шарттары бойынша жасалатын операциялар есепте қаржыландыру операциялары ретінде көрініс табады. РЕПО шарттары бойынша сатылған қаржылық активтер қаржылық есептілікте көрініс табуын жалғастырады, ал осындай келісімдер бойынша алынған қаражат активтер кепілімен қамтамасыз етілген алынған депозит ретінде көрініс табады.

3 Есептік саясат принциптері (жалғасы)

Қор бағалы қағаздар бойынша РЕПО шарттарын және бағалы қағаздармен қарыз мәмілелерін жасасады. Осылар арқылы ол кәдімгі нарықтық тәжірибеге сәйкес кепілзат алады немесе табыстайды. ҚР-да және ТМД басқа елдерінде кері сатып алу операцияларының стандартты шарттарына сәйкес кепілзат алушы мәміле бойынша есептеу кезінде баламалы бағалы қағаздарды қайтарған жағдайда кепілзатты сатуға немесе кепілге қайта салуға құқылы.

Контрагенттерге бағалы қағаздарды табыстау меншік құқығымен байланысты тәуекелдер мен тиімділіктер де табысталатын жағдайда ғана қаржылық жағдай туралы есепте көрініс табады.

Кепілдік берілген өтемді төлеу бойынша салымшылар алдындағы міндеттемелер – мәжбүрлеп таратылатын банктердің немесе барлық банктік операцияларды жүргізу лицензиясынан айырылған, депозиттерге кепілдік беру жүйесіне қатысушы банктердің салымшыларына кепілді өтемді төлеу жөніндегі Қор міндеттемелері.

Қор қатысушы банк депозиторларына кепілді өтемді төлеу бойынша міндеттемелерді қатысушы банктің барлық банктік операцияларды жүргізу лицензиясынан айырылған күннен бастап қабылдайды.

Қатысушы банк барлық банктік операцияларды жүргізу лицензиясынан айырылған жағдайда Қор арнайы резервтің жеткілікті немесе тапшы болу көлемін анықтайды. Арнайы резерв тапшылығы арнайы резерв мөлшері мен Қордың кепілді өтемді төлеу бойынша депозиторлар алдындағы міндеттемелері арасындағы айырма ретінде айқындалады. Арнайы резерв жеткіліксіз болған жағдайда Қор тапшылықты қатысушы банктердің қосымша жарналары есебінен жабады. Қатысушы банктердің қосымша жарналарының есебі олардың міндетті күнтізбелік жарналарының есебіне ұқсас жүргізіледі. Арнайы резерв жетіспеген және тапшылықты қосымша-жарналар есебінен жабу мүмкін болмаған жағдайда Қор ҚРҰБ-нен жетіспейтін ақша сомасына қарыз алу есебінен міндеттемелерді өтейді.

Қор кепілді өтемді төлеуді арнайы резерв қоржынының активтерінен жүргізеді. Қор төлемді агент банк (агент банктер) немесе Ұлттық пошта операторы (агент банкті таңдау мүмкіндігі болмаған жағдайда) арқылы төлем жүргізу туралы шарттың мерзімі ішінде жүзеге асырады. Төлем жүргізу туралы шарттың мерзімі аяқталған жағдайда, Қор төлемдерді дербес жүргізеді. Барлық банктік операцияларды жүргізу лицензиясынан айырылған қатысушы банктің депозиторына тиесілі кепілді өтем сомасы агент банкке немесе Ұлттық пошта операторына аударылған жағдайда, аталған сома агент банкке (Ұлттық пошта операторына) талаптар шотында есепке алынады. Депозиторлар алдындағы міндеттеме агент банктің (Ұлттық пошта операторының) оларға кепілді өтем сомаларын төлеуіне қарай төмендейді. Агент банктен (Ұлттық пошта операторынан) депозиторларға кепілді өтем сомасын төлеу туралы тиісті растама алынғанда Қор осы сомаға танылған міндеттемелер мен агент банкке (Ұлттық пошта операторына) қойылатын талаптарды есепке алады.

Депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы заңға енгізілген өзгерістерге сәйкес, 2021 жылғы 1 мамырдан бастап кепілді өтемді төлеуді Қор және агент банктердің алдын ала тізімінен таңдалған агент банк (агент банктертер) жүзеге асырады. Бұл ретте агент банкке (агент банктерге) кепілді өтем сомасын және салымшыларға кепілді өтем төлеу рәсімдерін жүзеге асыруға байланысты шығыстарды аударудың талаптары мен тәртібі Қормен жасалған кепілді өтемді төлеу туралы шартта айқындалады.

Кепілдік берілген өтем

Кепілді өтем – бұл Депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы заңға сәйкес кепілдік берілген депозит бойынша Қор тарапынан төлеуге тиесілі ақшаның жиынтық сомасы. Депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы заңға сәйкес салымшы жекелей алғанда әр банк бойынша әр салымшы максималды мемлекеттік кепілдік сомасынан аспайтын депозит(тер) бойынша қалдық сомасы бойынша есептелген сыйақы сомасын қоса кепілді өтемін алады. Әр салымшыға максималды кепілдік сомасы:

- ұлттық валютадағы жинақ ақша салымдары (депозиттері) бойынша 15 миллион теңгеден аспайды;
- ұлттық валютадағы өзге депозиттер бойынша 10 миллион теңгеден аспайды;
- шетел валютасындағы депозиттер бойынша 5 миллион теңгеден аспайды.

3 Есептік саясат принциптері (жалғасы)

Депозитордың қатысушы банкте, түрі және валютасы бойынша алуан, бірнеше кепілдік берілген депозиттері бар болған жағдайда, Қор олар бойынша 15 миллион теңгеден аспайтын кепілді өтемнің жиынтық сомасын төлейді.

Қор күтілетін кредиттік зиянды (Expected Credit Losses – ECL), яғни қатысушы банктер мәжбүрлеп таратылған жағдайда олардың дефолт ықтималдығын және кепілді өтемді төлеуге байланысты кепілдіктерді жабу үшін резервті есептеу әдістемесіне сәйкес банктерді тарату барысында қалпына келтіруге жатпайтын қаражат үлесін ескере отырып, Қордың депозиторларға кепілді өтемді төлеу бойынша міндеттемелерін есептейді. Банктің дефолт ықтималдығы банктің тәуекелге ұшырағыштық дәрежесін көрсететін тәуекел-жіктелім тобына байланысты айқындалады. Тәуекел-жіктелім тобы капиталдың жеткіліктілігін, активтер сапасын, табыстылықты және өтімділікті талдау негізінде айқындалады. Банктерді тарату барысында қалпына келтіруге жатпайтын қаражат үлестері депозиторларға кепілді өтемді төлеу жөніндегі тарихи деректердің және банкті мәжбүрлеп тарату барысында төленген қаражатты қайтарулар негізінде айқындалады.

Негізгі құралдар

Негізгі құралдар түскен сәтінде негізгі құралдарды сатып алу бойынша барлық нақты жүргізілген қажетті шығындарды өз ішіне алатын өзіндік құн бойынша қаржылық есептілікте көрініс табады. Кейін негізгі құралдар нақты шығындар бойынша есепке алу моделіне сәйкес есепке алынады.

Қайта бағаланған құны бойынша есепке алу моделін қолданғанда негізгі құралдар жинақталған амортизация мен құнсызданудан болған зиянды шегерумен қайта бағалау күні әділ құны бойынша есепке алынады. Құнсызданудан шығын есебі «Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры» АҚ активтердің құнсыздануы жөніндегі қағидаларында қарастырылған реттілікте жүргізіледі. Нақты шығындар бойынша есепке алу моделін қолданғанда негізгі құралдар жинақталған амортизация мен құнсызданудан болған зиянды шегерумен бастапқы құны бойынша есепке алынады. Құнсызданудан шығын есебі Активтердің құнсыздануы жөніндегі қағидаларда қарастырылған реттілікте жүргізіледі. Тиімді пайдалану мерзімі мен амортизация әдістері талданады және қажет жағдайда әр есепті жыл аяғына түзетіледі.

Кеңселік және компьютерлік жабдық
Өзгелер

Тиімді пайдалану мерзімі (жыл саны)

5-6 жыл
7-10 жыл

Негізгі құралдарға кейінгі шығындар активтің теңгерімдік құнына қосылады немесе осы активпен байланысты болашақ экономикалық тиімділіктерді Қор тарапынан алыну және осы актив құнының сенімді бағалану ықтималдығы болған жағдайда ғана жеке актив ретінде танылады. Жөндеу және техникалық қызмет көрсету бойынша барлық басқа шығындар қай есепті кезеңде жүргізілген болса, сол кезең ішіндегі пайда мен зиянда көрініс табады.

Негізгі құралдарды есептен шығару істен шыққанда немесе болашақта осы активті пайдаланудан немесе оның істен шығуынан экономикалық тиімділік алу күтілмейтін жағдайда жүзеге асады. Активті есептен шығару нәтижесінде пайда болатын пайда немесе зиян (істен шығудан таза түсім мен активтің теңгерімдік құны арасындағы айырма ретінде есептелген) актив істен шыққан есепті кезеңге пайда мен зиян және өзге жиынтық кіріс туралы есепке қосылады.

Пайдалануға дайын негізгі құралдар амортизациясы негізгі құралдар пайдалануға дайын атанатын айдан кейінгі айдан басталады. Негізгі құралдар амортизациясын есептегенде түзусызықтық (біркелкі) әдіс қолданылады. Қордың ішкі құжаттарына сәйкес амортизацияны есептеу әдістері мен нормаларын, сондай-ақ негізгі құралдардың жекелеген объектісін пайдаланудың пайдалы және нормативтік мерзімдері қайта қаралған жағдайда негізгі құралдардың жекелеген объектісінің жаңа амортизациясын есептеу тиісті қайта қарау жүргізілген айдан кейінгі айдан басталады. Амортизация тиімді пайдаланудың күтілетін мерзімі бойы тарату құнын біркелкі шегерумен негізгі құралдардың нақты немесе бағалау құнын есептен шығару үшін есептеледі (жер телімдері мен аяқталмаған құрылыс объектілерін қоспағанда). Тиімді пайдаланудың күтілетін мерзімдері, теңгерімдік құн және амортизацияны есептеу әдісі әр есепті кезең аяғында талдаудан өткізіледі, бұл ретте бағалаулардағы барлық өзгерістер салыстырма көрсеткіштерді қайта қараусыз есептілікте көрініс табады.

3 Есептік саясат принциптері (жалғасы)

Материалдық емес активтер

Жеке мәмілелер шеңберінде сатып алынған пайдалану мерзімдері соңғы материалдық емес активтер жинақталған амортизацияны және құнсызданудан жинақталған зиянды шегерумен сатып алу құны бойынша есепке алынады. Амортизация материалдық емес активтерді тиімді пайдалану мерзімі бойы біркелкі есептеледі. Тиімді пайдаланудың күтілетін мерзімдері және амортизацияны есептеу әдісі әр есепті кезең аяғында талданады, бұл ретте бағалаулардағы өзгерістердің барлығы салыстырма көрсеткіштерді қайта қараусыз есептілікте көрініс табады. Жеке мәмілелер шеңберінде сатып алынған пайдалану мерзімдері белгісіз материалдық емес активтер құнсызданудан жинақталған зиянды шегерумен нақты сатып алу шығындары бойынша есепке алынады.

Амортизация 3-10 жылды құрайтын объектілердің пайдалы қызметінің бағалау мерзімі бойы құнды есептен шығарудың түзусызықтық әдісі негізінде есептеледі.

Материалдық емес актив істен шыққанда немесе оны пайдаланудан немесе істен шығуынан болашақ экономикалық тиімділіктердің түсуі күтілмейтін кезде есептен шығарылады. Істен шығудан таза түсім мен активтің теңгерімдік құны арасындағы айырма болып табылатын материалдық емес активті есептен шығарудан табыс немесе зиян активті есептен шығару сәтінде пайдаға немесе зиянға қосылады.

Қор жалға алушы болып табылатын жалға алу шарттары есебі

Қор кеңсе, көлік құралын, сондай-ақ виртуалды серверлік құралын жалға алады. Барлық жалға алу шарттары 12 айдан аспайтын мерзімге жасалған, сондай-ақ жалға алу шарттарында мерзімін ұзарту қарастырылмаған және тараптар (жабдықтаушы және сатып алушы) болмашы айып пұлсыз шартты мерзімінен бұрын бұзуға біржақты құқылы. Қор қысқа мерзімді жалға алу және құны төмен мүлікті жалға алу есебін, жалдау төлемдерін шығындарда желілік әдіспен көрсету арқылы жүргізеді.

Жалға алу мерзімін анықтағанда Қор басшылығы жалға алу мерзімін ұзарту немесе жалға алу шартын бұзу опциондарын қолданбау үшін экономикалық негіздемені қалыптастыратын, барлық фактілер мен жағдайларды ескереді. Жалға алу мерзімін ұзарту опционы (немесе жалға алу шартын бұзу опционының орындалу мерзімінен кейінгі мерзімдері ішінде) тек қана, егер шарттың ұзартылуына (немесе бұзылуына) жеткілікті сенім болған жағдайда ғана жалға алу мерзіміне қосылады.

Бағалау, егер айтарлықтай оқиға немесе жағдайлардың айтарлықтай өзгеріске ұшырауында ғана, мұндай бағалауға әсер ете алатын және жалға алушының бақылауында болатын жағдайда ғана қайта қарауға жатады.

2021 жылы Қордың ұзақ мерзімді жалға алулары болмаған.

Салық салу

Табыс салығы ағымдағы және кейінге қалдырылған салық қосындысы болып табылады. Қор «Салықтар және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» ҚР Кодексіне (Салық кодексі) сәйкес салық есебін жүргізеді.

Салық кодексінің 241-бабы 1-тармағы 20)-тармақшасының негізінде корпоративтік табыс салығын есептегенде жиынтық жылдық табыстан «арнайы резерв активтерін орналастыру нәтижесінде, сондай-ақ «Қазақстан Республикасының екінші деңгейлі банктерінде орналастырылған депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы» Қазақстан Республикасы Заңына сәйкес қосылу шарты бойынша міндеттемелерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін екінші деңгейлі банктерге қолданылатын тұрақсыздық айыбы түрінде алынған жеке тұлғалардың депозиттеріне міндетті кепілдік беруді жүзеге асыратын ұйымның табысы» алынып тасталуы тиіс. Осы тармақша ережесі аталмыш табыс Қордың арнайы резервін арттыруға бағытталған жағдайда қолданылады.

Сондай-ақ, Салық кодексінің 307-бабы 2-тармағы 3)-тармақшасына сәйкес «жеке тұлғалардың депозиттеріне міндетті кепілдік беруді жүзеге асыратын ұйымға төленетін сыйақы» төлеу кезінде ұсталатын корпоративтік табыс салығы салынбауы тиіс.

Осыған байланысты Қор Депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы заңның 7-бабы 2-тармағы 7)-тармақшасына сәйкес меншікті активтер мен арнайы резерв активтері бойынша бөлек бухгалтерлік есебін жүргізеді.

3 Есептік саясат принциптері (жалғасы)

Салықтық тәуекелдерді бағалағанда Қор басшылығы қарсы бола алмайтын немесе егер қосымша салықтарды мемлекеттік табыс органдары есептейтін болса, ойдағыдай шағым түсіре аламын деп есептемейтін ҚР салық заңнамасын сақтамаудың белгілі салаларын ықтимал міндеттемелер ретінде қарастырады. Мұндай анықтама елеулі пайымдамалар шығаруды талап етеді және салық заңнамасындағы өзгерістер, өз шешімін күтуші салық істерін қарау нәтижелерін анықтау және мемлекеттік табыс органдарының сәйкестікке тексеру бойынша қорытындылары нәтижесінде өзгеруі мүмкін.

Ағымдағы табыс салығы

Ағымдағы табыс салығы шығындарының сомасы бір жылға салық салынатын пайда мөлшері ескеріле отырып анықталады. Салық салынатын табыс пайда мен зиян және өзге жиынтық кіріс туралы есепте көрініс тапқан таза пайдадан ерекшеленеді, себебі салық салынуға немесе басқа жылдарға салық салу мақсаттары үшін шегеруге жататын табысты немесе шығынды ішіне алмайды, сондай-ақ салық салынбайтын және шегерілмейтін баптарды да ішіне алмайды. Ағымдағы табыс салығы бойынша Қор шығынын есептеу есепті кезең бойы қолданыстағы салық мөлшерлемелерін пайдаланумен жүзеге асырылады.

Кейінге қалдырылған салық

Кейінге қалдырылған салық қаржылық есептілік мақсатында активтер мен міндеттемелердің салық салынатын базасы мен олардың теңгерімдік құны арасындағы барлық уақытша айырмашылықтар бойынша есеп беру күніне танылады. Кейінге қалдырылған салықтық міндеттеме барлық салық салынатын уақытша айырмашылықтар бойынша танылады. Кейінге қалдырылған салықтық активтер барлық шегерілетін уақытша айырмашылықтар ескеріле отырып, осы уақытша айырмашылықтарды пайдалану үшін болашақта салық салынатын теңгерімдік пайданың болу ықтималдығы жоғары болған жағдайда көрініс табады. Салықтық активтер мен міндеттемелер, егер уақытша айырмашылықтар салық салынатын пайдаға да, бухгалтерлік пайдаға да әсер етпейтін мөмілелер (бизнесі біріктіру жөніндегі мөмілелерден басқа) шеңберінде активтер мен міндеттемелерді бастапқы тану салдарынан туындайтын болса, қаржылық есептілікте көрініс таппайды.

Кейінге қалдырылған салықтық активтердің теңгерімдік құны әр есепті кезең соңында қайта қаралады және осы активтерді толық не ішінара пайдалануға жеткілікті болашақта салық салынатын пайданың болу ықтималдығы бұдан әрі жоғары болмайтын болса, төмендейді.

Кейінге қалдырылған салықтық активтер мен табыс салығы бойынша міндеттемелер заңнамамен есеп беру күні бекітілген немесе іс жүзінде бекітілген және, тұспалданғандай, салықтық активті жүзеге асыру немесе міндеттемені жабу кезеңінде әрекет ететін салық салу мөлшерлемелерін (сондай-ақ салық заңнамасы ережелерін) пайдалана отырып, есептеледі.

Бір жылға ағымдағы және кейінге қалдырылған табыс салығы.

Ағымдағы салық пен кейінге қалдырылған табыс салығы, олар өзге жиынтық кіріс немесе меншікті капитал құрамында тікелей көрсетілетін баптарға жататын жағдайларды қоспағанда, пайда немесе зиянда танылады. Бұл жағдайда ағымдағы және кейінге қалдырылған салықтар өзге жиынтық кірісте де немесе сәйкесінше тікелей капиталда да танылады.

Операциялық салықтар.

Қор өз қызметін жүзеге асыратын Қазақстан Республикасында Қор қызметіне қатысты қолданылатын әртүрлі салықтарды есептеу және төлеу бойынша талаптар бар. Бұл салықтар өзге операциялық шығын құрамында пайда мен зиян және өзге жиынтық кіріс туралы есепте көрініс табады.

Жарғылық капитал

Жарғылық капиталда жарналар бастапқы құны бойынша көрініс табады.

Резервтік капитал

Қор Жарғысына сәйкес резервтік капитал Қор Акционерінің шешімімен анықталған тәртіпте оның жарғылық капиталынан кемінде 1 (бір) пайыз мөлшерінде қалыптасады, таза табыс есебінен толтырылады және Қор қызметімен байланысты зияндарды жабуға ғана арналған. Резервтік капитал бөлінбейді.

3 Есептік саясат принциптері (жалғасы)

Кепілдік берілген өтемді төлеуге арналған арнайы резерв

Депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы заңның ережелеріне сәйкес қатысушы банк салымшыларының мүдделерін қорғау жөніндегі заңнамада көзделген қызметті жүзеге асыру мақсатында Қор арнайы резервті келесілер есебінде және шегінде қалыптастырады: (1) жарғылық капиталы мөлшерінің 70% шегінде Қордың шығыстары, (2) қатысушы банктердің жарналары, (3) қосылу шарты бойынша міндеттемелерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін қатысушы банктерге қолданылған тұрақсыздық төлемі, (4) мәжбүрлеп таратылатын қатысушы банктің (қызметі мәжбүрлеп тоқтатылатын Қазақстан Республикасы резидент емес банк филиалының) депозиттерге міндетті кепілдік беруді жүзеге асыратын ұйымның төленген (төленетін) кепілді өтемнің сомалары жөніндегі талаптарын қанағаттандыру тәртібімен алынған ақша, (5) Қордың арнайы резервінің активтерін орналастырудан түсетін кіріс, (6) Қор жарғысында көзделген тәртіппен оның шығыстар мен аударымдар сомасына азайтылған меншікті активтерді орналастырудан түскен кіріс; (7) уәкілетті органның қатысушы банкті барлық банк операцияларын жүргізуге арналған лицензиясынан айыру туралы шешімінің күші жойылған жағдайда одан алынған, Қор төлеген кепілдік берілген өтем сомасы мөлшеріндегі ақша, сондай-ақ (8) кепілді өтемнің талап етілмеген сомасы Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамасында көзделген тәртіппен депозитордың атына ашылған, ерікті зейнетақы жарналарын есепке алуға арналған жеке зейнетақы шотынан қайтарылған жағдайда, осы Заңның 21-1-бабының 5-тармағына сәйкес бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорынан алынған ақша.

Арнайы резерв кепілді өтемді төлеу және банк мүлкінің мөлшері мен басқа банкке (банктерге) берілетін кепілдік берілетін депозиттер бойынша міндеттемелердің мөлшері арасындағы айырманың орнын толтыру, Қормен жасалған кепілді өтемді төлеу туралы келісімде айқындалған шарттарда және тәртіппен депозиторларға кепілді өтемді төлеу жөніндегі рәсімдерді орындауға байланысты шығыстарды агент банкке өтеу, Депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы заңның 21-1-бабының 5-тармағына сәйкес кепілді өтемнің талап етілмеген сомасының жетіспейтін бөлігінің орнын толтыру үшін пайдаланылуы мүмкін.

Депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы заңның ережелеріне сәйкес Қордың арнайы резервінің нысаналы мөлшері қатысушы банктердегі барлық кепілдік берілген депозиттер сомасының кемінде 5%-ын құрайды.

Зейнетақы төлемдері және төлемдер бойынша өзге міндеттемелер

Қазақстан Республикасы заңнамасы талаптарына сәйкес зейнетақы жарналары жұмыскерлер табысынан 10% мөлшерінде есептеледі және «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы» КЕАҚ арқылы «Бірыңғай Жинақтаушы Зейнетақы Қоры» АҚ-на аударылады. Зейнетке жеткенде барлық зейнетақы төлемдерін осы зейнетақы қоры жүргізеді. Қорда Қазақстан Республикасының заңнамасымен анықталған зейнетақы жүйесіне қатысудан бөлек, қосымша зейнетақымен қамсыздандыру сұлбалары жоқ. Сонымен қатар, Қорда зейнетке шыққаннан кейін жұмыскерлерге берілетін жеңілдіктер немесе есептеуді талап ететін өзге елеулі берілетін жеңілдіктер жоқ.

Сондай-ақ, Қазақстан Республикасы заңнамасы талаптарына сәйкес, жұмыскерлер табысынан 2% мөлшерінде міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жараналары есептелінеді және «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы» КЕАҚ аударылады. Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жараналары медицина қызметін тұтынушыларына заңнамаға сәйкес міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесінен медициналық көмек алу құқығын береді. Мұндай шығындар жұмыскерлерге тиісті төлемақылар жатқызылатын кезеңде пайда мен зиян және өзге жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

Табыс пен шығынды тану

Пайыздық табыс пен шығынды тану. Қаржылық активтер бойынша пайыздық табыс, Қордың экономикалық тиімділік алу ықтималдығы жоғары және табыс шамасы дұрыс анықтала алатын болса, танылады. Пайыздық табыс және шығын есептеу принципі бойынша көрсетіледі және тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі бойынша есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі – бұл қаржылық активтің немесе қаржылық міндеттеменің амортизацияланған құнын есептеу, сондай-ақ пайыздық табысты немесе пайыздық шығынды тиісті кезеңге жатқызу әдісі.

Тиімді пайыздық мөлшерлеме – бұл борыштық құрал өтелгенге дейінгі күтілетін мерзімге немесе (қолдануға келетін болса) борыштық құралды есепке қабылдау сәтінде теңгерімдік құнға дейінгі қысқарақ мерзімге күтілетін болашақ ақшалай түсімдерді (соның ішінде пайыздың тиімді мөлшерлемесінің ажырамас бөлігі болып табылатын борыштық құрал бойынша барлық алынған немесе жүргізілген төлемдер, мәмілені рәсімдеуге кететін шығындар және басқа сыйақылар немесе дисконттар) дисконттау мөлшерлемесі.

3 Есептік саясат принциптері (жалғасы)

Пайыздық табыс (i) құнсызданып қалған (3-кезең) және олар үшін пайыздық табыс олардың амортизацияланған құнына (күтілетін кредиттік зияндарға арналған резервті шегерумен) тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдана отырып есептелетін қаржылық активтерді; және (ii) олар үшін кредиттік тәуекелді ескерумен түзетілген бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме амортизацияланған құнға қолданылатын құрылған немесе сатып алынған кредиттік-құнсызданған қаржылық активтерді қоспағанда, қаржылық активтердің жалпы теңгерімдік құнына тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып есептеледі.

Қатысушы банктердің жарналарынан қалыптасқан таза табыс және мәжбүрлеп таратылған банктің тарату комиссиясынан түскен түсім

2007 жылғы 1 қаңтардан бастап Қор қатысушы банктерге тәуекелдің және қаржылық тұрақтылықтың бағаланатын дәрежесіне байланысты санаттарға жіктелетін және рейтингтер берілетін сараланған мөлшерлемелер жүйесін енгізді. Төмен рейтингі бар банктер депозиттерді үлкен сомаға аударады, себебі олардың тәуекел деңгейі жоғары. Тәуекел деңгейі төмен банк жарналарды төмендетілген сомаға аударады. Тәуекелдерді бағалауды және рейтингтерді беруді Қор №18 Қағидаға сәйкес жүзеге асырады. Осы Қағида жаңа редакцияда бекітілді және арнайы резервнің барабар көлемін қалыптастыру мақсатында қатысушы банктердің қаржылық жағдайын бағалаудың жаңа моделін әзірлеу жөніндегі Қордың екі жылдық жұмысының нәтижесінде 2021 жылғы 1 қыркүйекте қолданысқа енгізілді. Жаңа модельдің негізіне банктердің ағымдағы тәуекелдерін бағалау ғана емес, сонымен қатар банктің қаржылық жағдайына әсер етуі мүмкін ықтимал қауіптерді талдау енгізілді. Сондай-ақ жаңа модельде банк қызметінің негізгі бағыттарына жоғары сапалы мониторинг жүргізуге мүмкіндік беретін тәуекелге негізделген тәсіл енгізілді. Бұл болашақта кепілді өтем төлемдері үшін Қордың арнайы резервін құрайтын қатысушы банктердің жарна мөлшерлемелерін неғұрлым әділ есептеуді қамтамасыз етеді.

Міндетті күнтізбелік жарналар бойынша табысты Қор дербес жүргізілген тоқсан сайынғы есептік бағалаулар мөлшерінде алғаш таниды. Аталмыш бағалауларды есептеуге негіз өткен тоқсанға қатысушы банктердің тиісті жарналарының сомасы болып табылады.

Есепті тоқсаннан кейінгі айдың бірінші күніне қатысушы банктерден алынған мәліметтердің негізінде Қор есепті тоқсаннан кейінгі айдың ішінде өткен тоқсанға міндетті күнтізбелік жарналар бойынша табысты есептеуді жүргізеді.

Қатысушы банктердің жарналарынан таза табыс пен мәжбүрлеп таратылған банктің тарату комиссиясынан түсім Қордың таратылған банктердің депозиторларына кепілді өтемді төлеу бойынша шеккен шығынын шегергендегі жоғарыда аталған табыс болып табылады. Қосылу шартының ережелеріне сәйкес қатысушы банк төлеген жарналар қайтаруға жатпайды.

Күтілетін кредиттік зияндарға арналған резервті қалыптастыруға кететін шығын

Күтілетін кредиттік зияндарға арналған бағалау резервтері күтілетін кредиттік зияндардың болжамды модельдерінің негізінде анықталады. 4 Ескертпеде күтілетін кредиттік зияндарды бағалағанда пайдаланылатын бастапқы деректер, жорамалдар және есептеу әдістері туралы ақпарат, соның ішінде Қордың болжамды ақпаратты күтілетін кредиттік зияндар моделіне қосу тәсілінің түсіндірмесі келтіріледі.

Кепілді өтем бойынша шығындар

Кепілдік бойынша өтемақы бойынша шығыстар Қор барлық банк операцияларын жүргізу лицензиясынан айырылған қатысушы банктердің салымшыларына кепілді өтемді төлеу жөніндегі міндеттемелерді мойындаған кезде туындайды. Кепілді өтемді төлеу бойынша танылған міндеттеменің мөлшері бөлінбеген пайда есебінен арнайы резервтен азайтылады.

Кепілді өтемді төлеу депозиторлардың Қорға (электрондық нысанда) және агент банктердің алдын ала тізімінен таңдалған агент банк(терге) (қағазда) ² өтініш беруі арқылы төлем басталған күннен бастап бір жыл ішінде жүзеге асырылады.

² Депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы заңға (2021 жылғы 1 мамырдан бастап қолданысқа енгізіледі) енгізілген өзгерістер мен толықтыруларға сәйкес

3 Есептік саясат принциптері (жалғасы)

Шетел валютасын қайта бағалаудан шығынды шегергенде қалған табыс

Бастапқы танығанда шетел валютасындағы операция, операция жасалған күнгі жағдай бойынша валюталар айырбастаудың нарықтық бағамын анықтау және қолдану тәртібін реттейтін Қазақстан Республикасы нормативтік-құқықтық актісіне сәйкес анықталған, валюталарды айырбастаудың нарықтық бағамы қолданыла отырып, теңгемен есепке алынады. Операция жасалған күн ХҚЕС-на және шарт талаптарына сәйкес операцияны тану өлшемшарты алғаш орындалған күн болып табылады.

Әр есепті күнге шетел валютасындағы монетарлық (ақша) баптар есепті кезеңнің соңғы жұмыс күні саудада қалыптасқан валюталар айырбастаудың нарықтық бағамын анықтау және қолдану тәртібін реттейтін Қазақстан Республикасы нормативтік-құқықтық актісіне сәйкес анықталған валюталарды айырбастаудың нарықтық бағамы қолданыла отырып, бағалануға жатады. Бағам айырмалары пайда пен шығын құрамында көрініс табады.

Бастапқы құны бойынша бағаланатын шетел валютасындағы монетарлық емес баптар бастапқы танылғаннан кейін валюталарды айырбастаудың нарықтық бағамы қолданыла отырып, бағалануға жатпайды және осы баптар бойынша бағам айырмалары көрсетілмейді.

Өтімділік тәртібі бойынша қаржылық жағдай туралы есептегі жолдық баптарды ұсыну

Қор қаржылық жағдай туралы есепте қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелерді бөлек көрсетпейді. Оның орнына активтер мен міндеттемелер 19 Ескертпеде күтілетін өтеу мерзімі бойынша ұсынылған. Төмендегі кестеде ұсынылған талдауға қосылмаған баптар бойынша есепті кезең аяқталғаннан кейін 12 айға дейін немесе одан кейін өтелуі немесе өтелуі күтілетін сомалар туралы ақпарат 19 Ескертпеде берілген.

	2021 ж. 31 желтоқсан			2020 ж. 31 желтоқсан		
	Өтелуі/қайтарылуы күтілетін сомалар			Өтелуі/қайтарылуы күтілетін сомалар		
	Есепті кезең аяқталғаннан кейін 12 ай ішінде	Есепті кезең аяқталғаннан кейін 12 ай	Жиыны	Есепті кезең аяқталғаннан кейін 12 ай ішінде	Есепті кезең аяқталғаннан кейін 12 ай	Жиыны
<i>қазақстандық мың теңгемен</i>						
АКТИВТЕР						
Ағымдағы салық міндеттемелерін мерзімінен бұрын өтеу	142,139	-	142,139	173,240	-	173,240
Кейінге қалдырылған салық	33,537	-	33,537	36,307	-	36,307
Материалдық емес активтер	-	223,214	223,214	-	223,214	223,214
Қорлар	2,226	-	2,226	2,657	-	2,657
Өзге активтер	14,560	-	14,560	11,206	-	11,206
Болашақ шығындар	1,145	-	1,145	933	-	933
МІНДЕТТЕМЕЛЕР						
Кредиторлық берешек	47,645	-	47,645	21,374	-	21,374
Міндеттемелер мен шегерімдер бойынша резервтер	164,505	235,014	399,519	389,965	-	389,965
Өзге міндеттемелер	-	-	-	-	-	-

4 Есептік саясатты қолданудағы маңызды бағалау мағыналары мен пайымдаулары

Қор қаржылық есептілікте көрсетілетін сомаларға және келесі қаржы жылындағы активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік құнына әсер ететін бағалаулар өткізеді және жорамалдар жасайды. Бағалаулар мен пайымдаулар басшылық тәжірибесі және басқа факторлар, соның ішінде басшылық пікірінше, ағымдағы мен-жайлар тұрғысынан негізді болып табылатын болашақ оқиғаларға қатысты болжамдар негізінде тұрақты талданады. Есептік саясатты қолдану барысында да басшылық пайымдаулар мен бағалауларды қолданады.

Кепілдік берілген өтемдер бойынша күтілетін кредиттік зияндарды бағалау

Күтілетін кредиттік зияндарды бағалау – алу үшін бағалау әдістемесі, модельдер мен бастапқы деректер пайдаланылатын айтарлықтай бағалау. Кепілді өтемдер бойынша күтілетін кредиттік зияндарды бағалау әдістемесінің егжей-тегжейі 20 Ескертпеде ашып көрсетілген. Келесі құрамбөліктер кредиттік зияндарға арналған бағалау резервтеріне айтарлықтай әсер етеді: дефолт ықтималдылығын анықтау, кредиттік тәуекелдің айтарлықтай артуы, дефолт тәуекеліне ұшырағыштық және дефолт болған жағдайдағы зиян мөлшері, сондай-ақ макроэкономикалық сценарилер моделдері. Әдістемеге³ сәйкес кепілдік берілген өтемдер бойынша кредиттік зияндарды есептегенде Қор базалық және күйзелістік сценарилерді пайдаланады, бұл ретте күйзелістік сценарилер үшін дефолт ықтималдылығын есептеу үшін бір экономикалық циклдың (10 жыл) 3 жылы, яғни бүкіл циклдың 30%-ы пайдаланылатынын ескере отырып, базалық сценарилердің салмағы 70% ретінде, ал күйзелістік сценарилердікі 30% ретінде алынады. Алайда, Әдістеменің 4.10-тармағына сәйкес, жыл соңында күтілетін шығындарды бағалау кезінде Қор үкімдерді қолдануды ескере отырып, стресстік сценарилердің салмағын 30%-дан 40%-ға дейін арттырды (25 Ескертпе қараңыз).

Егер Қор қатысушы банктердің тәуекелдерінің айтарлықтай артуына әкелетін факторларды анықтаса немесе олардың борыштық міндеттемелерін орындау қабілетіне күмәнданатын болса, онда стресс-сценарилердің салмағы артуы мүмкін. Стресс-сценарилердің салмағы 50%-ға дейін ұлғайтылған жағдайда күтілетін шығын 68,406,716 мың теңгеге дейін артады (2020 жылғы 31 желтоқсан: 58,482,559 мың теңге), яғни стресс-сценарилер салмағының 10%-ға артуы күтілетін шығынды 7,276,223 мың теңгеге арттырады (31 желтоқсан 2020 ж.: 2,713,185 мың теңге). Қор болжамды кредиттік шығындар мен нақты жоғалтулар арасындағы сәйкессіздіктерді азайту үшін үлгілер мен модельдік мәліметтерді жүйелі түрде қарастырады және растайды. Қордың мәліметінше, Қазақстандағы COVID індеті банк секторының қаржылық жағдайына айтарлықтай әсер еткен жоқ, сәйкесінше, кепілдік берілген міндеттемелер бойынша Қордың күтілетін кредиттік шығындарына да әсер еткен жоқ. Банктік және өзге де операцияларды жүргізу лицензиясынан айыру рәсімдері жүргізілген банктер Қор тарапынан 2020 жылдың соңының өзінде-ақ потенциалды проблемалы ретінде бағаланған және сол кезеңнің өзінде олар бойынша пруденциалдық нормативтер бойынша реттеу талаптарын орындау, өтімді қаражаттың жеткіліктілігі, сонымен қоса табыстылықты қамтамасыз ету жағынан алаңдатар белгілері орын алған.

Қор қаржылық есептілікте көрсетілетін сомаларға және келесі қаржы жылындағы активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік құнына әсер ететін бағалаулар өткізеді және жорамалдар жасайды. Бағалаулар мен жорамалдар басшылық тәжірибесінің және басқа факторлардың, соның ішінде, басшылық пікірінше, ағымдағы міндеттемелер тұрғысынан негізді болып табылатын болашақ оқиғаларға қатысты болжалдардың негізінде тұрақты талданады. Есептік саясатты қолдану барысында да басшылық пайымдаулар мен бағалауларды пайдаланады.

Бизнес-модельді бағалау

Қаржылық активтер бизнес-модель негізінде жіктеледі. Бизнес-модельді бағалауды орындағанда басшылық біріктіру деңгейін және қаржылық құралдар қоржындарын орнату үшін пайымдама қолданды. Сату операцияларын бағалағанда Қор олардың өткен кезеңдердегі жиілігін, мерзімдерін және құнын, сату себептерін және болашақ сатуларға қатысты болжалдарды ескереді. Кредиттік сапаның нашарлауымен байланысты ықтимал зияндарды төмендетуге бағытталған сату операциялары «алу үшін ұстап қалу» бизнес-моделіне сәйкес келеді деп есептеледі. Кредиттік тәуекелді басқару бойынша өткізілетін шаралармен байланысты емес өтеу мерзіміне дейінгі басқа сатулар да, егер олар жеке алғанда қалай болса, жалпы алғанда да солай сирек жүзеге асырылса және құны бойынша шамалы болса, «алу үшін ұстап қалу» бизнес-моделіне сәйкес келеді. Қор сатулар құнын қоржынның орташа жарамдылық мерзімі ішінде соған қатысты бизнес-модельді бағалау өткізілетін қоржын құнымен салыстыру жолымен сату операцияларының маңыздылығын бағалайды. Сонымен қатар, күйзелістік сценарилер жағдайында ғана немесе Қор бақыламайтын жеке оқиғаға байланысты күтілетін қаржылық активті сату қайталанатын болып табылмайды және Қор тарабынан болжанбайды, бизнес-модель мақсатымен байланысты емес ретінде қарастырылады және тиісті қаржылық активтер жіктеліміне әсер етпейді.

³ Директорлар кеңесінің 2018 жылғы 28 қыркүйектегі №17 шешімімен бекітілген Кепілді өтемді төлеуге байланысты қаржылық кепілдіктерді жабуға арналған резервті есептеу әдістемесі.

4 Есептік саясатты қолданудағы маңызды бағалау мағыналары мен пайымдаулары (жалғасы)

«Алу және сату үшін ұстап қалу» бизнес-моделінің мақсатына қол жеткізу үшін активтер ақша ағындарын алу және активтерді сату үшін ұсталады деген факті де ажарамас болып табылады. Осы бизнес-модельді қолдану мысалдары өтімділіктегі сұраныстарды басқару, белгілі бір пайыздық табысқа қол жеткізу немесе қаржылық активтер мерзімін солардың есебінен осы активтер қаржыландырылатын міндеттемелер мерзімімен сәйкестендіру болып табылады.

Қалдық санат ақша ағындарын, бірінші кезекте пайда алу үшін пайдаланылатын сату арқылы жүзеге асыру мақсатында басқарылатын қаржылық активтер қоржынын ішіне алады. Бұл бизнес-модель шартпен қарастырылған ақша ағындарын алумен жиі байланысты.

9-ХҚЕС-на (IFRS) көшкенде Қор сатуға арналған қолданыстағы өзінің бағалы қағаздар қоржынын «алу үшін ұстап қалу» санатына жатқызды.

2021 жылғы 31 желтоқсанға және 9-ХҚЕС-на (IFRS) көшу күніне Қор түгел борыштық бағалы қағаздар инвестициялық қоржынына бизнес-модельге анықтау жүргізді және келесі факторлардың негізінде қоржынның «алу үшін ұстап қалу» бизнес-моделінің белгілеріне сәйкес деген тұжырымға келді:

- Қор инвестициялардан тек қана шартты ақша ағынын алуды жоспарлайды;
- Болашақта сату жоспарланбайды;
- Қор саясаты, 9-ХҚЕС қағидалары негізінде есептелген, кепілдік берілген өтем төлемдері бойынша күтілетін зияндарды жабу үшін қысқа мерзімді инвестициялардың көлемі жеткілікті болуына негізделген. Аталған мақсаттар үшін Қор әрбір есепті күнге ақша қаражаттарының, депозиттердің және қысқа мерзімді инвестициялардың жеткілікті деңгейін қадағалауда.
- Сатылымдар тек қана кепілдіктер бойынша зияндарды жабу үшін Қордың қысқа мерзімді инвестицияларының жеткіліксіз болатын стресстік сценарилер жағдайларында ғана күтіледі. Мұндай сценарилердің орын алу ықтималдығы өте төмен деп бағаланады. Сондай-ақ Қор кепілдіктер бойынша шығындарды жабу үшін ҚРҰБ-нен қаржыландыруды тарта алады.
- Бағалы қағаздар қоржыны SPPI-тест өтті;
- 2021 жылы Қордың амортизациялық құнымен өлшенген бағалы қағаздарды сату болған жоқ.
- 9-ХҚЕС-на сәйкес, «шартпен қарастырылған ақша ағымдарын алу мақсатындағы қаржы активтерін ұстап қалу (алу үшін ұстап қалу)» бизнес-моделі шеңберінде қаржы активтерін басқару негізгі сомалары мен пайыздарын сәйкес құралдардың іс-әрекеті мерзімінің ішінде алу арқылы ақша қаражаттары ағымын жүзеге асыру мақсатында жүргізіледі. Кәсіпорын қолданатын бизнес-модельдің мақсаты шартпен қарастырылған ақша ағымдарын алу мақсатында қаржы активтерін ұстап қалу болатындығына қарамастан, кәсіпорын бұл активтерді оның өтелу мерзіміне дейін ұстап отыруға міндетті емес. Осы себеппен бизнес-модель ретінде қаржы активтерін, тіпті қоржынның кейбір активтері сатылған немесе сатылуы күтілген болса да, шартпен қарастырылған ақша ағымдарын алу мақсатында ұстап қалу болуы мүмкін. Одан басқа, бизнес-модельдің мақсатын анықтағанда кәсіпорын өткен сатылымдар және болашақ сатылымдарға қатысты үміттері, оның ішінде жиілігі, құны және сондай сатылымдардың сипаты туралы ақпаратқа талдау жасайды. Қаржы активтерінің сатылымдары және күтілетін сатылымдары «алу үшін ұстап қалу» бизнес-моделіне сәйкес болуы мүмкін, егер бұл сатылымдар нақты бизнес-модельдің мақсатына қатысты жанама операция (яғни қосалқы мәнге ие болса) болатын болса. 9-ХҚЕС-мен келесі мысалдар келтірілген:
 - сатылымдар қаржы активі бойынша кредиттік тәуекелдің өсуімен байланысты – мысалы, сатылымның себебі кәсіпорынның инвестициялық саясатымен құжаттай рәсімделіп көрсетілген кредиттік сапа өлшемдерін бұдан әрі қанағаттандырмайтын қаржы активтерін сату орын алғанда;
 - сатылымдар жиі емес (тіпті көлемі едәуір болса да), немесе олардың жеке және жиынтық көлемі едәуір емес (тіпті сатылымдар жиі болса да);
 - сатылымдар сәйкес қаржы активінің өтеу мерзіміне жақын жүзеге асырылады, және сатылымнан түсімдер шартпен қарастырылған ақша ағымдарының алынуға тиісті бөлігіне шамамен тең.
- Қордың қаржы активтері бойынша пайыздық табыстың белгілі-бір бағытын қолдау жүргізілмейді.

5 Жаңа немесе қайта қаралған стандарттар мен түсіндірмелерге көшу

2021 жылғы 1 қаңтардан бастап төменде аталған қайта қаралған стандарттар Қор үшін міндетті болды, бірақ Қорға айтарлықтай ықпал етпеді:

COVID-19-ға байланысты жалдау концессияларын есепке алу туралы 16 ХҚЕС-қа түзету (2020 жылдың 28 мамырында шығарылған және 2020 жылдың 1 маусымынан немесе одан кейін басталатын жылдық кезеңдерге күшіне енеді). Түзету жалға алушыларға COVID-19 жалдау концессиясының жалға алу модификациясы болып табылатынын бағалаудан қосымша босату түріндегі босатуды ұсынады. Жалға алушылар жалдау тапсырмаларын мұндай тағайындаулар жалдау модификациясы болмағандай қарауды таңдауы мүмкін. Бұл практикалық шешім тек COVID-19 пандемиясына байланысты тікелей берілген жалға беру жеңілдіктеріне қатысты және келесі шарттар орындалғанда ғана қолданылады: жалдау төлемдерінің өзгеруі өтемақдан аспайтындай жалдау ақысын қайта қарауға әкеледі. өзгертуге дейін тікелей жалға алу үшін; жалдау төлемдерінің кез келген қысқаруы 2021 жылдың 30 маусымынан көшіктірмей төленетін төлемдерге ғана әсер етеді; және басқа жалдау шарттарына елеулі өзгерістер енгізілмеген. 2021 жылдың 31 наурызында жалғасып жатқан пандемияға байланысты ХҚЕСҚ 2021 жылдың 30 маусымынан 2022 жылдың 30 маусымына дейінгі тағайындау күндерін қамтитын қосымша түзетулерді жариялады (2021 жылдың 1 сәуірінен немесе одан кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).

Бұл түзету Қордың қаржылық есептілігіне әсер етпейді, себебі Қорда жалдау бойынша ынталандырулар болмаған.

Базалық пайыздық мөлшерлеме реформасы (IBOR) – ХҚЕС 9, IAS 39, түзетулер, 7 ХҚЕС, 4 ҚЕХС және 16 ХҚЕС – 2 кезең (2020 жылдың 27 тамызында шығарылған және 2021 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді). Бұл реформа Қорда өзгермелі пайыздық мөлшерлемелері бар қаржы құралдарының болмауына байланысты Қордың қаржылық есептілігіне әсер етпейді.

6 Жаңа есептік жағдайлар

2022 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін міндетті болып табылатын және Қор әлі мерзімінен бұрын қабылдамаған бірқатар жаңа стандарттар мен түсіндірмелер жарияланған.

- ХҚЕС 17 Сақтандыру шарттары (2017 жылдың 18 мамырында шығарылған және 2023 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді). Қазіргі уақытта Қор басшылығы осы стандарттың оның қаржылық есептілігіне әсерін бағалауда.
- 17 ХҚЕС-қа түзетулер және 4 ХҚЕС-қа түзетулер (2020 жылдың 25 маусымында шығарылған және 2023 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді). Қазіргі уақытта Қор басшылығы бұл түзетулердің оның қаржылық есептілігіне тигізетін әсерін бағалауда.
- ХҚЕС 10 және ХҚЕС (IAS) 28, «Инвестор мен оның қауымдасқан немесе бірлескен кәсіпорын арасындағы операциялардағы активтерді сату немесе салу» түзетулері (2014 жылдың 11 қыркүйегінде шығарылған және ХҚЕС анықтайтын немесе одан кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін немесе одан кейін күшіне енеді) күні).
- Міндеттемелердің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді болып жіктелуі – 1 ХҚЕС (IAS) түзетулері (шығарылған 2020 жылдың 23 қаңтары және 2022 жылдың 1 қаңтарынан немесе одан кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- Міндеттемелерді ағымдағы және ұзақ мерзімді болып жіктеу – күшіне енетін күнді ауыстыру – 1 ХҚЕС (IAS) түзетулері (2020 жылдың 15 шілдесінде шығарылған және 2023 жылдың 1 қаңтарынан немесе одан кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- «Пайдаланылғанға дейін алынған кіріс», «Ауыр келісім-шарттар – Шартты орындауға арналған шығындар», «Тұжырымдамалық негізге сілтеме» – ХҚЕС (IAS) 16, ХҚЕС (IAS) 37 және ХҚЕС 3 және 2018-2020 жылдарға арналған ХҚЕС-ын жыл сайынғы жетілдіру – ХҚЕС 1, ХҚЕС-қа түзетулер шектеулі ауқымды түзетулер 9, 16 ХҚЕС және 41 ХҚЕС (2020 жылдың 14 мамырында шығарылған және 2022 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).

6 Жаңа есептік жағдайлар (жалғасы)

- «Бухгалтерлік бағалауды анықтау» ХҚЕС (IAS) түзету (2021 жылдың 12 ақпанында шығарылған және 2023 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- Бір операциядан туындайтын активтер мен міндеттемелерге қатысты кейінге қалдырылған салықтар – 12 ХҚЕС (IAS) түзету (2021 жылдың 7 мамырында шығарылған және 2023 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- COVID-19-ға байланысты жалдау концессияларын есепке алу бойынша 16 ХҚЕС-қа түзету (шығарылған 2021 жылдың 31 наурызы және 2021 жылдың 1 сәуірінен немесе одан кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).

Жоғарыда өзгеше белгіленбесе, бұл жаңа стандарттар мен түсіндірмелер Қордың қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етпейді деп күтілуде.

7 Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары

қазақстандық мың теңгеммен	2021 ж. 31 желтоқсан	2020 ж. 31 желтоқсан
ҚРҰБ жинақ ақша шоттарындағы (депозиттердегі) ақша қаражаттары	170,599,667	65,928,250
ҚРҰБ ағымдағы шоттарындағы ақша қаражаттары	41,292	236,683
Басқа банктердегі ағымдағы шоттардағы ақша қаражаттары	4,141	2,991
Карточка шоттарындағы ақша қаражаттары	364	478
Ақша қаражаттары және ақша қаражаттары баламалары жиыны	170,645,464	66,168,402

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ҚРҰБ жинақ шоттарындағы 170,599,667 теңге сомасында қолма-қол ақшаның қалдығы 2022 жылғы 4-тоқсандағы күнтізбелік жарналардың түсуімен байланысты, олар ҚРҰБ қысқа мерзімді депозиттеріне орналастырылған. Күтілетін кредиттік залалдарды бағалау мақсатында ақша қаражаты мен ақша қаражатының баламалары 1-кезеңге енгізілген. Осы қалдықтар бойынша күтілетін кредиттік шығындар шамалы, сондықтан Қор ақша қаражаты мен ақша қаражатының баламалары үшін кредиттік шығындар резервін жасамайды. Күтілетін кредиттік залалдарды бағалау тәсілі 19 Ескертпеде сипатталған. Төмендегі кестеде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша несиелік төуекел деңгейлеріне негізделген ақша қаражаттары мен ақша қаражаттарының баламалары қалдықтарының несие сапасының талдауы берілген. Қордың кредиттік төуекелді жіктеу жүйесінің сипаттамасы 19 Ескертпеде келтірілген.

қазақстандық мың теңгеммен	ҚРҰБ жинақ ақша шот- тарындағы (депозиттер- дегі) ақша қаражаттары	ҚРҰБ ағымдағы шоттарын- дағы ақша қаражаттары	Басқа банктердегі ағымдағы шоттардағы ақша қаражаттары	Карточка шоттарындағ ы ақша қаражаттары	Жиыны
Кредиттік рейтингі BBB-	170,599,667	41,292	-	-	170,640,959
Кредиттік рейтингі BB	-	-	4,141	-	4,141
Кредиттік рейтингі BBB	-	-	-	364	364
Кассадағы ақша қаражаттарын қоспағанда, ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары жиыны	170,599,667	41,292	4,141	364	170,645,464

7 Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары (жалғасы)

Төмендегі кестеде 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кредиттік тәуекел деңгейлерінің негізінде ақша қаражаттары мен оның баламалары қалдықтарының кредиттік сапасының талдауы берілген.

қазақстандық мың теңгеммен	ҚРҰБ жинақ ақша шоттарындағы (депозиттердегі) ақша қаражаттары	ҚРҰБ ағымдағы шоттарындағы ақша қаражаттары	Басқа банктердегі ағымдағы шоттардағы ақша қаражаттары	Карточка шоттарындағы ақша қаражаттары	Жиыны
Кредиттік рейтингі BBB-	65,928,250	236,683	-	-	66,164,933
Кредиттік рейтингі BB	-	-	2,991	-	2,991
Рейтингі жоқ	-	-	-	478	478
Кассадағы ақша қаражаттарын қоспағанда, ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары жиыны	65,928,250	236,683	2,991	478	66,168,402

Кредиттік рейтинг Fitch (аталған рейтингтің бар болғанында) немесе Moody's және Standart & Poor's рейтингтік агенттіктеріне негізделген, олар Fitch рейтингтік шкаласы бойынша мәнге ең жақын эквивалентте айырбасталынады.

Ақша қаражаттары мен оның баламаларының сомасы қамсыздандырусыз.

Ақша қаражаттары мен оның баламаларының пайыздық мөлшерлемелерінің талдауы 19 Ескертпеде ашылған. Байланысты тараптармен жасалатын операциялар туралы ақпарат 24 Ескертпеде ашылған.

8 Борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар

қазақстандық мың теңгеммен	2021 ж. 31 желтоқсан	2020 ж. 31 желтоқсан
Амортизациялық құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар		
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің облигациялары	675,399,847	532,825,327
Корпоративтік облигациялар	154,704,961	139,242,044
ХҚҰ облигациялары	57,703,071	168,611,393
ҚРҰБ ноталары	1,098,540	33,367,332
Борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар жиыны (жиынтық теңгерімдік құны)	888,906,418	874,046,096
Күтілетін кредиттік зияндар резерві	(223,829)	(351,786)
Амортизациялық құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар жиыны (теңгерімдік құны)	888,682,589	873,694,310
	2021 ж. номиналды пайыздық мөлшерлеме, %	2020 ж. номиналды пайыздық мөлшерлеме, %
Амортизациялық құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар		
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің облигациялары	4.97-11%	3-11%
Корпоративтік облигациялар	9.5-11.5%	9.5-11.5%
ХҚҰ облигациялары	8.3-11.58%	6.05-12.75%
ҚРҰБ ноталары	9.7%	9.01-11.39%

8 Борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар (жалғасы)

2021 жылғы 31 желтоқсан мен 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша барлық борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар кредиттік сапаның 1-кезеңіне жіктелген. 2021 және 2020 жылдарға кредиттік сапа кезеңдері арасында активтердің қозғалысы болмаған.

Төмендегі кестеде кредиттік тәуекел деңгейлері негізінде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздардың кредиттік сапасының талдауы берілген. Қор пайдаланатын деңгейлер бойынша кредиттік тәуекелді жіктеу жүйесінің және күтілетін кредиттік зияндарды бағалау, соның ішінде дефолтты және амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздарға сәйкес кредиттік тәуекелдің едәуір артуын анықтау тәсілінің сипаттамасы 19 Ескертпеде келтіріледі. Төмендегі кестеде 2021 жылғы 31 желтоқсан мен 2020 жылғы 31 желтоқсанның амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздардың теңгерімдік құны кредиттік тәуекелге максималды ұшырағыштықты көрсетеді.

<i>қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж. 31 желтоқсан 1-көзек (12 айға ККЗ)	2020 ж. 31 желтоқсан 1-көзек (12 айға ККЗ)
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің облигациялары		
Кредиттік рейтингі BBB-	675,399,847	532,825,327
Жалпы теңгерімдік құны	675,399,847	532,825,327
Кредиттік зияндарға бағалау резервтері		-
Теңгерімдік құны	675,399,847	532,825,327
ХҚҰ облигациялары		
Кредиттік рейтингі AAA	57,703,071	168,611,393
Жалпы теңгерімдік құны	57,703,071	168,611,393
Кредиттік зияндарға бағалау резервтері	(40,588)	(119,943)
Теңгерімдік құны	57,662,482	168,491,450
Корпоративтік облигациялары		
Кредиттік рейтингі BBB+	27,673,642	27,673,642
Кредиттік рейтингі BBB	46,675,187	3,128,625
Кредиттік рейтингі BBB-	80,356,131	108,439,777
Жалпы теңгерімдік құны	154,704,961	139,242,044
Кредиттік зияндарға бағалау резервтері	(183,241)	(231,843)
Теңгерімдік құны	154,521,720	139,010,201
ҚРҰБ ноталары		
Кредиттік рейтингі BBB-	1,098,540	33,367,331
Жалпы теңгерімдік құны	1,098,540	33,367,331
Кредиттік зияндарға бағалау резервтері		-
Теңгерімдік құны	1,098,540	33,367,331
Амортизациялық құны бойынша бағаланатын инвестициялар және борыштық бағалы қағаздар (жалпы теңгерімдік құны) жиыны	888,906,418	874,046,096
Кредиттік зияндарға бағалау резервтері	(223,829)	(351,786)
Амортизациялық құны бойынша бағаланатын инвестициялар және борыштық бағалы қағаздар жиыны	888,682,589	873,694,310

8 Борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар (жалғасы)

Кредиттік рейтинг Fitch (аталған рейтингтің бар болғанында) немесе Moody's және Standart & Poor's рейтингтік агенттіктеріне негізделген, олар Fitch рейтингтік шкаласы бойынша мөнге ең жақын эквивалентте айырбасталынады. Амортизациялық құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздарда қамсыздандыруы жоқ.

9 Дебиторлық берешек

<i>қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж.	2020 ж.
<i>Амортизациялық құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер</i>		
Күнтізбелік жарналар бойынша дебиторлық берешек	3,355,887	3,185,956
Агент банктер бойынша дебиторлық берешек	1,124,966	1,489,961
Өзге	66,007	721
Кредиттік зиянға арналған бағалау резервін шегергенде	(524,332)	(291,011)
Дебиторлық берешек жиыны	4,022,528	4,385,627

Дебиторлық берешек күнтізбелік жарналар бойынша қатысушы -банктерге қойылатын талап және Қор кепілдік берілген өтемдер бойынша төлеуді орындау мақсатында аударған сомалар бойынша агент банктерге қойылатын талаптар есебінен қалыптасқан.

Төмендегі кестеде өзге амортизациялық құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер бойынша кредиттік төуекел талдауы берілген. Төмендегі кестеде 2021 жылғы 31 желтоқсанға өзге амортизациялық құны бойынша бағаланатын қаржылық активтердің теңгерімдік құны Қордың осы активтер бойынша кредиттік төуекелге максималды ұшырағыштығын көрсетеді.

2021 жылғы 3 тоқсаннан бастап қатысушы банктердің қаржылық жағдайын бағалаудың жаңа моделіне сәйкес төуекел санаттары бойынша қатысушы банктер жіктелінеді (3 Ескертпеден қараңыз). Жыл соңында жыл басымен салыстырғанда 9 банк жарналардың едәуір жоғарғы мөлшерлемесіндегі топтарға көшті. Дегенмен көшпелі кезең ағымында (жаңа моделдің енуінен кейінгі 1 жыл) банктер жарналарды, банктер үшін жарналардың күрт өсуін жеңілдету мақсатында енгізілген, аралық топтарға арналған мөлшерлемелер бойынша төлейді.

9 Дебиторлық берешек (жалғасы)

2021 жылдың 3-тоқсанынан бастап қатысушы банктер қатысушы банктердің қаржылық жағдайын бағалаудың жаңа үлгісіне сәйкес тәуекел топтары бойынша жіктеледі (3- Ескертпеде қараңыз). Жылдың соңында жыл басымен салыстырғанда 9 банк жарна мөлшерлемесі жоғары топтарға көшті. Алайда, өтпелі кезеңде (жаңа модель енгізілгеннен кейін 1 жыл өткен соң) банктер комиссиялардың күрт өсуін тегістеу үшін енгізілген аралық топтардың мөлшерлемесі бойынша комиссияларды төлейді.

<i>қазақстандық мың теңгемен</i>	1-кезең (12 айға ККЗ)	2-кезең (кредиттік тәуекел айтарлықтай артқандағы бүкіл мерзімге ККЗ)	3-кезең (құнсызданған активтер бойынша бүкіл мерзімге ККЗ)	Жиыны
Күнтізбелік жарналар және агент банктер бойынша дебиторлық берешек				
- А тобы	1,833,332	-	-	1,833,332
- В тобы	2,031,362	-	-	2,031,362
- С тобы	260,692	-	-	260,692
- D тобы	-	-	-	-
- E тобы	-	-	-	-
- F тобы	-	-	355,468	355,468
Жалпы теңгерімдік құны	4,125,385	-	355,468	4,480,852
Кредиттік зияндарға бағалау резервтері	(109,661)	-	(355,468)	(465,129)
Теңгерімдік құны	4,015,724	-	-	4,015,724
Өзге қаржылық активтер				
Өзге талаптар	108	-	65,900	66,007
Кредиттік зияндарға бағалау резервтері	-	-	(59,203)	(59,203)
Теңгерімдік құны	108	-	6,696	6,804
Өзге қаржылық активтер жиыны	4,015,831	-	6,696	4,022,528

9 Дебиторлық берешек (жалғасы)

Төмендегі кестеде 2020 жылғы 31 желтоқсанға өзге амортизациялық құны бойынша бағаланатын қаржылық активтердің теңгерімдік құны Қордың осы активтер бойынша кредиттік тәуекелге максималды ұшырағыштығын көрсетеді.

қазақстандық мың теңгеммен	1-кезең (12 айға ККЗ)	2-кезең (кредиттік тәуекел айтарлықтай артқандағы бүкіл мерзімге ККЗ)	3-кезең (құнсызданған активтер бойынша бүкіл мерзімге ККЗ)	Жиыны
Күнтізбелік жарналар және агент банктер бойынша дебиторлық берешек				
- А тобы	2,439,125	-	-	2,439,125
- В тобы	1,465,318	-	-	1,465,318
- С тобы	455,107	-	-	455,107
- D тобы	47	-	-	47
- Е тобы	252,240	-	-	252,240
- F тобы	-	-	64,080	64,080
Жалпы теңгерімдік құны	4,611,837	-	64,080	4,675,917
Кредиттік зияндарға бағалау резервтері	(226,210)	-	(64,080)	(290,290)
Теңгерімдік құны	4,385,627	-	-	4,385,627
Өзге қаржылық активтер				
Өзге талаптар	-	-	721	721
Кредиттік зияндарға бағалау резервтері	-	-	(721)	(721)
Теңгерімдік құны	-	-	-	-
Өзге қаржылық активтер жиыны	4,385,627	-	-	4,385,627

3-кезеңге жатқызылған өзге талаптар Қордан кепілді өтемді алған банктердің салымшыларына қойылатын кінәраттық талаптарды ішіне алады.

Тәуекел жіктелім топтары бойынша ақпарат 19 ескертпеде берілген.

10 Негізгі құралдар және материалдық емес активтер

қазақстандық мың теңгемен	Ескер.	Кеңселік және компьютерлік жабдық	Барлық негізгі құралдар	Бағдарла малық жасақтамаға лицензиялар	Жиыны
2019 ж. 31 желтоқсанға құны		110,876	110,876	75,335	186,211
Жинақталған амортизация		(47,217)	(47,217)	(56,613)	(103,830)
2020 ж. 1 қаңтарға теңгерімдік құны		63,659	63,659	18,722	82,381
Түсім		8,387	8,387	4,181	12,568
Істен шығу		-	-	-	-
Амортизациялық аударымдар	17	(15,732)	(15,732)	(5,421)	(21,153)
2020 ж. 31 желтоқсанға теңгерімдік құны		56,314	56,314	17,482	73,796
2020 ж. 31 желтоқсанға бастапқы құны		110,876	110,876	75,335	186,211
Жинақталған амортизация		47,217	47,217	56,612	103,829
2020 ж. 31 желтоқсанға теңгерімдік құны		56,314	56,314	17,482	73,796
Түсім		12,063	12,063	1,334	13,397
Істен шығу		-	-	-	-
Амортизациялық аударымдар	17	17,146	17,146	5,472	22,618
2021 ж. 31 желтоқсанға теңгерімдік құны		51,231	51,231	13,344	64,575

11 Бағалау міндеттемелері

Бағаланатын міндеттеме – бұл өтеу сомасы шектелмеген және (немесе) өтеу мерзімі анықталмаған Қордың қолданыстағы міндеттемесі. Есептелген міндеттемелер ұзақ мерзімді болып табылады және кепілді өтем төлеуге байланысты қаржылық кепілдіктер бойынша күтілетін шығындардан тұрады.

қазақстандық мың теңгемен	2021 ж. 31 желтоқсан	2020 ж. 31 желтоқсан
Кепілді өтем бойынша бағалау міндеттемелері	61,130,493	53,056,189
Бағалау міндеттемелері жиыны	61,130,493	53,056,189

Резервтердің азаюы барлық банк операцияларын жүргізу лицензиясынан айырылған «AsiaCredit Bank» (АзияКредит Банк) АҚ және «Capital Bank Kazakhstan» АҚ салымшыларына кепілді өтемді төлеуді бастауға байланысты орын алған, 2021 және 2020 жылдардағы кепілдіктер бойынша резервтің өзгеруіне талдау төменде көрсетілген:

қазақстандық мың теңгемен	2021 ж.	2020 ж.
1 қаңтарға кепілдіктерге арналған резерв	53,056,189	33,162,428
Бағалау міндеттемелері бойынша резервке аударымдарға өсер ететін өзгерістер		
Тәуекел параметрлеріндегі өзгеріс	15,575,772	14,197,985
Тәуекелдің елеулі өсуі (1-кезеңнен 2-кезеңге көшу)	-	418,280
Дефолт оқиғасының басталуы (2-кезеңнен 3-кезеңге көшу)	-	17,360,768
Депозиттер бойынша кепілдік берілген өтем сомасының өзгерісі	6,830,633	5,671,895
Бір жылға пайда немесе зиян құрамында көрініс тапқан шығын жиыны	22,406,405	37,648,928
Таратылуына байланысты салымшылар алдындағы міндеттемелерге көшу	(14,332,101)	(17,755,167)
2021 жылғы 31 желтоқсанға кепілдіктерге арналған резерв	61,130,493	53,056,189

11 Бағалау міндеттемелері (жалғасы)

2021 жыл үшін Қордың кепілдік берілген міндеттемелері бойынша күтілетін кредиттік зияндар бойынша тәуекелдердің параметріндегі өзгерістер келесі факторлармен түсіндіріледі:

- негізгі және стресстік сценарилер үшін дефолт ықтималдығының артуы «AsiaCredit Bank» (АзияКредит Банк) АҚ және «Capital Bank Kazakhstan» АҚ дефолттарымен байланысты;
- тарату комиссияларының Қор талаптарын қанағаттандыру нәтижесінде жаңартылмайтын ресурстар (LGD) үлесінің 75.1%-дан 60.3%-ға дейін төмендеуі;
- 5 қатысушы банк үшін стресстік сценарий бойынша дефолт ықтималдығының артуы (№ 18 ережеге сәйкес жаңа үлгі бойынша олардың бағалауын ескере отырып, оларға қатысты пайымдауларды қолдану нәтижесінде);
- соңғы оқиғалар аясында стресстік сценарилер үлесін 30%-дан 40%-ға дейін арттыру (25 ескертпеде қараңыз).

Сонымен қатар, резерв мөлшерінің өзгеруіне Қордың барлық банктер бойынша кепілдендірілген міндеттемелерінің жалпы сомаларының (Exposure at Default – EAD) 5.4 трлн теңгеден 6.4 трлн теңгеге дейін ұлғаюы әсер етті.

12 Кепілді өтемді төлеу бойынша салымшылар алдындағы міндеттемелер

Қордың өзге қаржылық міндеттемелері келесідей берілген:

<i>қазақстандық мың теңгеммен</i>	2021 ж.	2020 ж.
Кепілді өтемді төлеу бойынша салымшылар алдындағы міндеттемелер	2,319,379	2,255,315
Кепілді өтемді төлеу бойынша салымшылар алдындағы міндеттемелер жиыны	2,319,379	2,255,315

Банктердің кепілді өтемді төлеу бойынша салымшылар алдындағы міндеттемелер сомасы келесіден құралады:

Банк	31.12.2021 ж. Кепілді өтемді төлеу міндеттемелері сомасы	2021 ж. ішінде Төленген кепілді өтем
«AsiaCredit Bank»(АзияКредит Банк) АҚ	854,559	18,254,708
«ВалютТранзит Банк» АҚ	428,789	2,516
«Астана Банкі» АҚ	383,231	40,483
«Tengri Bank» АҚ	255,654	879,024
«Qazaq Banki» АҚ	151,642	27,923
«Capital Bank Kazakhstan» АҚ	150,124	1,536,761
«Delta Bank» АҚ	93,879	4,996
«Эксимбанк Қазақстан» АҚ	1,442	-
«Қазинвестбанк» АҚ	59	-
Жиыны	2,319,379	20,746,411

12 Кепілді өтемді төлеу бойынша салымшылар алдындағы міндеттемелер (жалғасы)

Банк	31.12.2020 ж.	2020 ж. ішінде
	Кепілді өтемді төлеу міндеттемелері сомасы	Төленген кепілді өтем
«Тengri Bank» АҚ	1,134,495	16,620,851
«ВалютТранзит Банкі» АҚ	431,304	8,813
«Астана Банкі» АҚ	423,127	44,638
«Qazaq Banki» АҚ	166,013	97
«Delta Bank» АҚ	98,875	59,819
«Эксимбанк Қазақстан» АҚ	1,442	21
«Қазинвестбанк» АҚ	59	125
Жиыны	2,255,315	16,734,364

2021 жылы Қор «AsiaCredit Bank» (АзияКредит Банк) АҚ салымшыларына кепілді өтемді төлеуге байланысты міндеттемелер бойынша қаржылық кепілдіктер үшін резервтер 12,646,776 мың теңге және «Capital Bank Kazakhstan» АҚ салымшыларына кепілдік өтемақы төлеуге байланысты міндеттемелер бойынша қаржылық кепілдіктер үшін резервтер 1,685,325 мың теңге құрады. «Capital Bank Kazakhstan» АҚ депозиторларына кепілді өтемді төлеу 2 Ескертпеде көрсетілген банк-агенттер арқылы және электрондық төлем порталымен Қор арқылы жүзеге асырылды.

13 Өзге міндеттемелер

Қордың өзге міндеттемелері келесідей берілген:

қазақстандық мың теңгемен	2021 ж.	2020 ж.
<i>Амортизациялық құны бойынша бағаланатын өзге қаржылық міндеттемелер</i>		
Көрсетілген қызметтерге төлемақылар бойынша бағалау міндеттемесі	264,134	257,280
Кредиторлық берешек	27,796	12,037
Өзге қаржылық міндеттемелер	12,005	6,541
Өзге қаржылық міндеттемелер жиыны	303,935	275,858
<i>Өзге қаржылық емес міндеттемелер</i>		
Сыйақылар мен пайдаланылмаған демалыстар бойынша резервтер	135,386	132,686
Банктердің артық төлемдері	7,843	2,795
Өзге қаржылық емес міндеттемелер жиыны	143,229	135,481
Өзге міндеттемелер жиыны	447,164	411,339

14 Акционерлік капитал

2021 және 2020 жылдарғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қордың жалғыз акционері ҚРҰБ болып табылады.

<i>қазақстандық мың теңгеммен</i>	Акциялар саны	Жарғылық капитал
2020 жылғы 31 желтоқсанға Қарапайым акцияларды шығару	1,178,972	235,794,400
2021 жылғы 31 желтоқсанға	1,178,972	235,794,400

2021 жылғы 31 желтоқсандағы және 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қордың жарғылық капиталы жалпы сомасы 235,794,400 мың теңгеге әрқайсының номиналды құны 200 мың теңге болатын 1,178,972 қарапайым акцияны құрады. Шығарылған барлық қарапайым акциялар толығымен төленген. Барлық қарапайым акциялар әрбір акция бойынша бір дауыс құқығын береді.

Жарғыға сәйкес Қор кәсіпкерлік қызметпен айналыспайтын коммерциялық емес ұйым болып табылады. Қор пайданы дивидендтер ретінде бөлмейді, ал табыс резерв ретінде жинақталады (20 Ескертпе). Эмиссиялық табыс капиталға енгізілген жарналардың шығарылған акциялардың номиналды құнынан асып кеткен сомасы болып табылады.

15 Пайыздық табыс және шығыс

<i>қазақстандық мың теңгеммен</i>	2021 ж.	2020 ж.
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісімен есептелген пайыздық табыс		
Амортизациялық құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	74,890,347	68,397,507
Амортизациялық құны бойынша бағаланатын жинақ ақша шоттарындағы ақша қаражаттары	10,896,107	4,486,609
Пайыздық табыс жиыны	85,786,454	72,884,116
Пайыздық және өзге ұқсас табыс жиыны	85,786,454	72,884,116
Таза пайыздық табыс	85,786,454	72,884,116

16 Қатысушы банктердің жарналарынан таза табыс және мәжбүрлеп таратылатын банктің тарату комиссиясынан түсім

<i>қазақстандық мың теңгеммен</i>	2021 ж.	2020 ж.
Қатысушы банктердің жарналарынан табыс	30,965,063	30,937,968
Мәжбүрлеп таратылатын банктің тарату комиссиясынан түсім бойынша табыс	24,245,281	8,223,135
Тұрақсыздық айыбын есептеу	492	10,954
Қатысушы банктердің жарналарынан табыс және мәжбүрлеп таратылатын банктің тарату комиссиясынан түсім	55,210,836	39,172,057
Таратылған банктердің депозиторларына өтемдер бойынша кететін шығын	(6,464,372)	(6,867)
Қатысушы банктердің жарналарынан таза табыс және мәжбүрлеп таратылатын банктің тарату комиссиясынан түсім жиыны	48,746,464	39,165,190

16 Қатысушы банктердің жарналарынан таза табыс және мәжбүрлеп таратылатын банктің тарату комиссиясынан түсім (жалғасы)

2021 жылға қатысушы банктердің жарналарының сомасы өткен жылмен салыстырғанда келесі өзгерістерге байланысты өсті:

- 2021 жыл ішінде, «AsiaCredit Bank» (АзияКредит Банк) АҚ және «Capital Bank Kazakhstan» АҚ лицензияларының қайтарып алынуымен, сондай-ақ Қазақстандағы «Пәкістан Ұлттық Банкі» АҚ ЕБ депозиттерге кепілдік беру жүйесінен шығуымен және «АТФ Банк» АҚ «First Heartland Jusan Bank» АҚ қосылуымен байланысты қатысушы банктердің саны 24-тен 20-ға дейін қысқарды;
- Қатысушы банктердің депозиттік базасының салыстырмалы түрде жоғары өсу қарқыны (банктердегі жеке тұлғалардың жалпы депозиттерінің өсуі 2021 ж. – 23%, 2020 ж. – 17%), шетел валютасындағы депозиттердің өсуі, оның ішінде қайта бағалау есебінен, 2020 жылмен салыстырғанда алынатын базаның өсуіне өз ықпалын тигізді;
- 2021 жыл ішінде бірқатар қатысушы банктердің қаржылық жағдайының жақсаруы және тиісінше жарна мөлшерлемесінің төмендеуі;
- 2021 жылғы 1 қыркүйектен бастап қолданысқа енгізілген қатысушы банктердің қаржылық жағдайын бағалаудың жаңа моделіне сәйкес барлық жіктеу топтары үшін күнтізбелік жарналар мөлшерлемелерін төмендету (3 Ескертпеден қараңыз).
- 2021 жылы тарату комиссиясынан түскен түсімдер 24,245,281 мың теңгені құрады, оның ішінде: «Қазинвестбанк» АҚ 113 мың теңге, «Валют-Транзит Банк» АҚ 90,000 мың теңге, «Qazaq Banki» АҚ 1,370,000 мың теңге, «Астана Банкі» АҚ 5,480,000 мың теңге, «Tengri Bank» АҚ 17,305,167 мың теңге.
- 2020 жылы мәжбүрлеп таратылатын банктерді тарату комиссиясынан түскен түсімдер 8,223,135 мың теңгені құрады, оның ішінде: «Qazaq Banki» АҚ 1,050,000 мың теңге, «Астана Банкі» АҚ 7,058,000 мың теңге, «Қазинвестбанк» АҚ 135 мың теңге 115,000 мың теңге.

17 Әкімшілік және өзге операциялық шығын

қазақстандық мың теңгеммен	Ескер.	2021 ж.	2020 ж.
Қызметкерлерді ұстау шығындары		699,424	611,807
АТ инфрақұрылымына қызмет көрсету шығындары және АЖ енгізу		81,985	30,314
Табыс салығынан басқа салықтар		73,424	61,602
Шотты жүргізу шығындары		48,888	46,894
Байланыс қызметтері		39,445	20,628
Коммуналдық қызметтер		34,519	16,922
Операциялық жалдау бойынша шығыстар		34,031	22,774
Сенімді басқару қызметі		31,176	29,044
Аудиторлық қызметтер		29,120	22,266
ҚҚБ комиссиялары мен банктік қызметтерге шығыстар		18,660	10,400
Негізгі құралдардың тозуы	10	17,146	15,732
Директорлар кеңесінің қызмет көрсету шығындары		15,792	15,833
Сақтандыру қызметі		15,077	12,194
Мүшелік жарнасы		11,191	9,907
Бағдарламалық жасақтама мен басқа да материалдық емес активтердің тозуы	10	9,611	12,294
Ақпараттық-түсіндірме жұмыстары бойынша шығындары		9,331	9,702
Көлік қызметі		8,400	10,362
Іс-сапар шығындары		620	105
Күзет қызметіне байланысты шығындар		217	1,575
Басқалары		10,516	6,062
Әкімшілік және өзге операциялық шығындар жиыны		1,188,573	966,417

Мемлекеттік зейнетақы қорына жарналарды ішіне алатын қызметкерлерді ұстауға кететін шығын 63,365 мың теңге (2020 ж.: 54,651 мың теңге) және міндетті медициналық сақтандыру бойынша жарналар 2% көлемінде 5,635 мың теңге (2020 жылы 1% бойынша: 2,562 мың теңге) құрайды.

18 Табыс салығы

(а) Табыс салығы бойынша шығын/(тиімділік) құрамбөліктері

Бір жылға табыс немесе зиян құрамында көрініс тапқан табыс салығы бойынша шығындарға келесі құрамбөліктер кіреді:

<i>қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж.	2020 ж.
Табыс салығы бойынша ағымдағы шығын	310,511	55,132
Кейінге қалдырылған салық	2,770	(10,465)
Бір жылға табыс салығы бойынша шығын	313,281	44,667

(б) Табыс салығы бойынша шығынды қолдануға келетін салық салу мөлшерлемесіне көбейтілген бухгалтерлік пайда сомасымен салыстыру

2021 жылы Қордың салық салынатын пайдасына қолданылатын табыс салығының ағымдағы мөлшерлемесі 20% құрайды (2020 ж.: 20%). Төменде теориялық салық шығындарын салық салу бойынша нақты шығындармен салыстыру берілген:

<i>қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж.	2020 ж.
Салық салынғанға дейінгі пайда	111,200,860	73,979,925
Заңнамамен анықталған мөлшерлеме бойынша теориялық салықтық аударымдар (2021 ж.: 20%; 2020 ж.: 20%)	22,240,172	14,795,985
Салық мақсаттарында шегеруге/салық салынуға жатпайтын табыстың немесе шығынның салықтық өсерлері:		
- Қатысушы банктердің жарналарынан табыс және мәжбүрлеп таратылатын банктің тарату комиссиясынан түсім	(11,042,167)	(7,834,411)
- Арнайы резерв активтерінен босатылған инвестициялық табыс	(13,122,094)	(10,811,746)
- Мемлекеттік бағалы қағаздар мен листингтің ең жоғары және ең жоғарыдан кейінгі санаты бойынша бағалы қағаздар бойынша салық салынбайтын табыс	(3,514,950)	(3,542,314)
- Кредиттік зияндарға бағалау резервтері және бағалау міндеттемелері бойынша резерв	4,502,354	7,457,756
- Мәжбүрлеп таратылған банктердің депозиторларына өтеу бойынша шығын	1,292,874	1,373
- Арнайы резервтің бағам айырмасы бойынша шығын	-	-
- Өзге босатылған табыс	(45,677)	(11,511)
Бұрын танылмаған өзге кейінге қалдырылған салықтық активтерді тану	2,770	(10,465)
Бір жылға табыс салығы бойынша шығын	313,282	44,667

«Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасы Кодексінің 302-бабына сәйкес бюджетке төленуге жататын корпоративтік табыс салығының сомасы ұтыстар, сыйақылар, дивидендтер түріндегі кірістерден төлем көзінен ұсталатын корпоративтік табыс салығының сомасына, тек растайтын құжаттар болуы негізінде, азайтылады. Егер сыйақы, дивидендтер түріндегі табыстан төлем көзінен ұсталған корпоративтік табыс салығының сомасы есептелген корпоративтік табыс салығынан көп болса, төлем көзінен ұсталған корпоративтік табыс салығының сомасы мен сомасы арасындағы айырма бюджетке төленуге жататын корпоративтік табыс салығының есептелген сомасын қоса алғанда келесі он салық кезеңіне аударылады және осы салық кезеңдерінде бюджетке төленуге жататын корпоративтік табыс салығының сомасын дәйекті түрде азайтады. 2021 жылға арналған табыс салығы (корпоративтік табыс салығы) бойынша шығыстардың туындауына байланысты, Қор бұрын шығыс ретінде есептен шығарған және 2026 жылға дейін салық сомасын азайту туралы өтініш беруге құқылы Қордың 2016 жылы сыйақы түріндегі кірістерден төлем көзінен ұсталған және салық агенті бюджетке төлеген салықтар бойынша шығыстардың бір бөлігін қалпына келтірді. Осыған байланысты Қор «Төлем көзінен КТС шығыстарын қалпына келтіруден түскен кірісті» 279,427 мың теңге сомасында мойындады және Қордың бюджетке салық төлеу бойынша міндеттемесі орын алған жоқ.

19 Қаржылық тәуекелдерді басқару

Кредиттік тәуекел

Қор қаржылық құралы бар операция тараптарының бірі шарт бойынша міндеттемелерді орындамау салдарынан екінші тараптың қаржылық шығын шегуіне себеп болу тәуекелі болып табылатын кредиттік тәуекелге ұшырағыш.

Тәуекелдерді басқару мақсаттары үшін кредиттік тәуекелді бағалау күрделі процес болып табылады және модельдердің пайдаланылуын талап етеді, өйткені тәуекел нарықтық жағдайларға, күтілетін ақша ағындарына байланысты және уақыт өте келе өзгереді. Активтер мен кепілдендіру шарттары қоржыны бойынша кредиттік тәуекелді бағалау дефолттың басталу ықтималдылығына, тиісті зияндылық коэффициенттеріне және контрагенттер арасында дефолттар корреляциясына қатысты қосымша бағалауларды талап етеді.

Дефолт – уәкілетті органның қатысушы банкті барлық банктік операцияларды жүргізу лицензиясынан айыруы.

Кепілдік берілген міндеттемелер бойынша кредиттік тәуекелді бағалау

Тәуекелжіктелім тобы сандық және сапалық индикаторлар талдауы негізінде тоқсан сайын айқындалады. Сандық индикаторларға мыналар жатады: капиталдың жеткіліктілігі, активтер сапасы, табыстылық және өтімділік. Сапалық индикаторларға қатысушы банктің уәкілетті мемлекеттік орган және ҚРҰБ орнатқан пруденциялық және өзге сақталуы міндетті нормалар мен лимиттерді сақтауын сипаттайтын көрсеткіштер және қатысушы банкке, оның лауазымды адамдарына, ірі қатысушылар мен банктік холдингтерге уәкілетті мемлекеттік орган қолданған санкциялардың және шектелген ықпал ету шараларының болуы жатады. Сандық және сапалық индикаторлардың мағыналары оларға сәйкес келетін шектік балдарымен өзара қатысты. Шектік балдарға байланысты әр индикатор бойынша аралық бал есептеледі. Банктің жалпы бапы аралық балдар қосындысы болып табылады. Жалпы балды есептеу нәтижелері бойынша қатысушы банктің жіктелім тобы айқындалады. Әр жіктелім тобы үшін оған сәйкес келетін кредиттік тәуекел деңгейі айқындалады. Берілген жалпы балға байланысты қатысушы банктер «А»-дан «D»-ға дейін 4 топқа жіктеледі. Тәуекел бейіні ең төмен қатысушы банктер «А» тобына, тәуекелдер деңгейі ең жоғары және қаржылық ахуалы тұрақсыз банктер – «D» тобына жіктеледі. Сонымен қатар, №18 Қағидаға сәйкес банктер банк қызметінің кез-келген түріне лицензиясы тоқтатылғанда жиналған балдарға қарамастан, дефолтталат «Е» тобына, ал банк қызметіне лицензиядан айырылғанда – «F» дефолттық тобына жіктеледі. «А»-дан «D»-ға дейін топтарға жіктелген қатысушы-банктер 1-кезеңге жатқызылады, ал «Е» тобының қатысушы банктері 2-кезеңге жатқызылады. Дефолт ықтималдылығын бағалау үшін банктердің базалық және күйзелістік сценарийлер бойынша бір жіктелім тобынан екіншіге көшулері аңдылады. Дефолттың қорытынды ықтималдылығы екі сценарийлер арасында көшу ықтималдылықтарының өлшенген қосындысы болып табылады. Сонымен қатар, Қор дефолттар мен макрокөрсеткіштер арасында корреляция бар болған жағдайда макроэкономикалық көрсеткіштердің қатысушы банктің дефолт ықтималдылығына әсерін «Мертон-Васичек» моделінің көмегімен есептей алады. Дегенмен, қазіргі уақытта дефолттардың жеткілікті саны болмағандықтан дефолттар мен макрокөрсеткіштердің арасындағы корреляция жоқ.

1-кезеңге жіктелген кепілдік берілген міндеттемелер бойынша күтілетін кредиттік зияндарды есептегенде (№18 Қағидаға сәйкес қатысушы банктің банктік операцияларды және өзге банктік қызметті жүргізуге лицензиясын тоқтата тұру, немесе қатысушы банкті «Е» тобына жіктеу) қатысушы банктің дефолтының басталу тәуекелі есеп беру кезеңінен бастап 12 ай ішінде бағаланады. 2-кезеңге жіктелген кепілдік берілген міндеттемелер бойынша күтілетін кредиттік зияндарды есептегенде (№18 Қағидаға сәйкес қатысушы банктің банктік операцияларды және өзге банктік қызметті жүргізу лицензиясын тоқтата тұру, немесе қатысушы банкті «Е» тобына жіктеу) дефолттың басталу тәуекелі дисконттауды есепке ала отырып, қаржылық құралдың бүкіл өмірі бойы бағаланады. Күтілетін кредиттік зияндар шамасы қатысушы банктің облигациялары жабылғанға дейін орташа өлшемделген табыстылық мөлшерлемесі ескеріле отырып дисконтталады. Орташа өлшемделген табыстылық мөлшерлемесі тиісті табыстылық мөлшерлемесіне есеп беру күні қатысушы банктің барлық шығарылған облигацияларының жалпы көлеміндегі қатысушы банктің жеке облигацияны шығару көлемінің үлес салмағын қолдану жолымен есептеледі. 3-кезеңге жіктелген қаржылық құралдар үшін (қатысушы банкті банктік операцияларды және өзге банктік қызметті жүргізу лицензиясынан айыру) дефолт ықтималдылығы 100% деп алынады.

Банктерді тарату барысында қалпына келтіруге жатпайтын құралдар үлестері депозиторларға кепілді өтемді төлеу бойынша тарихи деректердің және банкті мәжбүрлеп тарату барысында төленген қаражатты қайтарулардың негізінде анықталады. Қор әр банк бойынша қалпына келтіруге жатпайтын құралдар үлесін орташалау жолымен қалпына келтіруге жатпайтын құралдардың жалпы деңгейін айқындайды.

19 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Амортизацияланған құны бойынша және өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер бойынша кредиттік тәуекелді бағалау

Қор амортизацияланған құны бойынша және өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдармен байланысты күтілетін кредиттік зияндарды бағалайды. Банктердегі бағалы қағаздарға және қаражатқа орналастырылған қаржылық активтерде халықаралық рейтингтік агенттіктердің сыртқы рейтингтері (Fitch Ratings, Moody's Investors Service, Standard & Poor's) берілетін контрагенттердің қаржылық активтері бар.

Қор дефолттың тарихи ықтималдылығы (PD) және Bloomberg жүйесінен алынған қаржылық құралдарды қалпына келтіру дәрежесі (PR) бойынша Fitch рейтингтік агенттігінен деректерді пайдалануды басым (негізгі) нұсқа етіп таңдады. Fitch Ratings-тен рейтинг болмаған жағдайда Қор Moody's және Standard & Poor's рейтингтік агенттіктерінің деректерін пайдаланады. Болжамдар негізінде Қор амортизацияланған құны бойынша және өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдармен байланысты күтілетін кредиттік зияндарды бағалайды. Қор күтілетін кредиттік зияндарды бағалайды және әр есепті күні кредиттік зияндарға арналған бағалау резервтерін таниды. Күтілетін кредиттік зияндарды бағалау мыналарды көрсетеді: (i) ықтимал нәтижелер ауқымын бағалау жолымен анықталған алдын ала алынбаған және ықтималдылықты ескерумен өлшемделген соманы, (ii) ақшаның уақытша құнын және (iii) артық шығынсыз және күш салусыз есепті күні қолжетімді өткен оқиғалар, ағымдағы жағдайлар және болжанатын болашақ экономикалық жағдайлар туралы негізді және расталатын ақпараттың барлығын.

BBB- кредиттік рейтингіндегі ҚР Қаржы министрлігінің облигациялары және ҚР Ұлттық Банк ноталары бойынша күтілетін кредиттік зияндарды есептеу кезінде, тәуелсіз рейтингке ие эмитенттер үшін белгіленген, «AAA» - «BB+» санатындағы дефолт ықтималдығы 0 тең PD қолданады.

Әр есепті күнгі жағдай бойынша Қор бастапқы тану сәтінен бастап қаржылық құралдар үшін кредиттік тәуекелдің өзгеруінің маңыздылығын бағалайды және оларды кредиттік тәуекел деңгейіне байланысты белгілі бір топтарға жіктейді.

1-кезеңге бастапқы танылғанда кредиттік тәуекелі төмен болған және тәуекелі сатып алған сәттен бастап айтарлықтай артпаған (тану сәтіндегі кредиттік-құнсызданғандарды қоспағанда) қаржылық құралдар жіктеледі.

2-кезеңге бастапқы тану сәтінен бастап кредиттік тәуекелінің айтарлықтай артқаны анықталған қаржылық құралдар жіктеледі. Кредиттік тәуекелдің артуы көшу өлшемшарттарына сәйкес әр қаржылық құрал үшін жеке анықталатын болады.

3-кезеңге осындай қаржылық құрал бойынша есептік болашақ ақша ағындарына кері әсер өткен бір немесе бірнеше құнсыздану оқиғасы анықталған қаржылық құралдар жіктеледі. Сонымен қатар, бұл «СС» және одан төмен кредиттік рейтинг берілген қаржылық құралдар.

Банктердегі бағалы қағаздар мен қаражат қоржынында халықаралық рейтингтік агенттіктердің сыртқы рейтингтері (Fitch Ratings, Moody's Investors Service, Standard & Poor's) берілетін контрагенттердің қаржылық құралдары бар.

Сыртқы рейтингтер көшігуші өлшемшарт болып табылады, себебі ол агенттік соңғы рет рейтингті жаңартқаннан кейін болып кеткен оқиғаларды немесе алынған маңызды ақпаратты көрсетпейді. Демек, Қор екі және одан көп рейтингтік агенттіктен рейтинг берілгенде ең соңғы жарияланған рейтингті пайдаланатын болады.

Бастапқы тану сәтінен бастап кредиттік тәуекелдің айтарлықтай арту өлшемшарттары (сандық және сапалық):

- Бастапқы бағалағанда BBB/Baa2/BBB – S&P немесе Moody's немесе Fitch және одан жоғары рейтингі бар қаржылық активтер үшін кредиттік тәуекелдің айтарлықтай артуы болып қаржылық активтің/бағалы қағаздар контрагентінің/эмитентінің рейтингісінің екі сатыға және одан көп төмендеуі танылады;
- Бастапқы бағалағанда BBB/Baa2/BBB – S&P немесе Moody's немесе Fitch рейтингі бар қаржылық активтер үшін кредиттік тәуекелдің айтарлықтай артуы болып қаржылық активтің/бағалы қағаздар контрагентінің/эмитентінің рейтингісінің бір сатыға төмендеуі танылады;
- Техникалық мерзімін өткізіп алуларды қоспағанда, 1 күннен көпке есептелген купонды төлеу мерзімін өткізіп алу.

19 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Қаржылық құралдардың құнсыздануының келесі өлшемшарттары (сандық және сапалық) бар:

- Есепті күні рейтингі СС және одан төмен қаржылық мекемелер;
- Рұқсат етілген мерзімін өткізу мерзімінен кейін купонды/есептелген сыйақыны және/немесе негізгі борышты төлеу мерзімін 90 күннен әрі қарай кешіктіру (купон үшін 5 күннен аса).

Қазақстан Республикасының мемлекеттік бағалы қағаздарына, эмитенті квазимемлекеттік секторға, шет мемлекеттердің орталық/ұлттық банктеріне жататын бағалы қағаздар бойынша рейтинг болмаған жағдайда, PD (дефолт ықтималдығы) көрсеткішін есептеу тәуелсіз рейтингті пайдалану, сондай-ақ олар бойынша болжам (Rating Outlook).

Қаржылық актив немесе сол бойынша эмитент мемлекеттік емес ұйым болып табылатын бағалық қағаздар контрагенті/эмитенті бойынша рейтинг болмағанда PD (Probability of Default) көрсеткішінің есебі оның бас ұйымының рейтингісін, сондай-ақ олар бойынша болжамды (Rating Outlook) немесе кредиттік құнсыздану белгілері сәйкес келетін (кредиттік тәуекел деңгейі, өтеу тәсілі, кредит мерзімі және сыйақы мөлшерлемелері, географиялық орналасқан жерінің ұқсастығы және т.б.) байланысты, ұқсас ұйым рейтингісін пайдалануға негізделген.

Контрагентке сыртқы кредиттік рейтинг болмаған және рейтингті баламалы әдіспен анықтау мүмкін болмаған жағдайда Bloomberg Default Risk («DRSK») функциясын немесе DRSK ұқсас құралдарын пайдаланумен провизияларды есептеуге жеке тәсіл қолданылады. Осы функция оның қаржылық есептілік деректеріне негізделген және қаржылық коэффициенттерді басшылыққа ала отырып, PD анықтауға мүмкіндік береді. «DRSK» функциясы компанияның негізгі қаржылық көрсеткіштерін «Bloomberg» жүйесінен алынған сала бойынша орташа тарихи көрсеткіштермен салыстырады және ұқсас тарихи салалық деректер негізінде ұйым бойынша дефолт ықтималдылығын (PD) көрсетеді.

«Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры» АҚ кепілдік берілген өтемді төлеумен байланысты шартты міндеттемелерді жабуға арналған резервін есептеу әдістемелеріне» сәйкес базалық мәндерді беру процесі, онда қатысушы банктерді бағалау үшін жинақтау балдары мен қатысушы банктер топтарының жіктелімі негізінде анықталған Қордың ішкі рейтингтері қолданылады.

Кредиттік тәуекелдің максималды мөлшері

Қордың кредиттік тәуекелінің максималды мөлшері нақты активтерге тән жеке тәуекелдерге және жалпы нарықтық тәуекелдерге байланысты айтарлықтай құбылып тұруы мүмкін.

Келесі кестеде теңгерімдік қаржылық активтер бойынша кредиттік тәуекелдің максималды мөлшері берілген. Қаржылық жағдай туралы есепте көрініс табатын қаржылық активтер үшін кредиттік тәуекелдің максималды мөлшері қандай да болмасын есепке алулар мен қамсыздандыруды ескерусіз осы активтердің теңгерімдік құнына тең.

<i>қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж.	2020 ж.
	31 желтоқсан	31 желтоқсан
Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары	170,645,464	66,168,402
Инвестициялар және борыштық бағалы қағаздар	888,682,589	873,694,310
Дебиторлық берешек	4,022,528	4,385,627

Қаржылық активтердің кредиттік рейтингтері

Қаржылық активтер халықаралық танылған рейтингтік агенттіктер берген ағымдағы кредиттік рейтингтер ескеріле отырып, жіктеледі. Ең жоғары ықтимал рейтинг – AAA. Қаржылық активтердің инвестициялық деңгейі AAA-дан BBB- дейінгі рейтингтерге сәйкес келеді. Рейтингі BBB- төмен қаржылық активтер алып-сатарлық деңгейге жатады.

Қордың қаржылық активтерінің кредиттік рейтингтері 7, 8 және 9 Ескертпелерде ашылған.

19 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Нарықтық тәуекел

Қор нарықтағы жалпы және ерекше өзгерістерге ұшырағыш валюталық және пайыздық құралдар бойынша ашық жайғасымдармен байланысты нарықтық тәуекелге ұшырағыш. Басшылық қабылданатын тәуекел деңгейіне қатысты лимиттерді орнатады және олардың күн сайын сақталуын қадағалайды. Алайда осы тәсілді қолдану нарықта маңыздырақ өзгерістер болған жағдайда осы лимиттерден артық зияндардың бетін қайтара алмайды.

Валюталық тәуекел

Басшылық валюталар бөлігінде қабылданатын тәуекел деңгейіне қатысты лимиттер орнатады және олардың тоқсан сайын сақталуын қадағалайды.

Қор активтерін инвестициялаудың негізгі принциптері мыналар: активтердің бүтіндігін қамтамасыз ету, Қор активтерінің жоғалу тәуекелдерін төмендету, инвестициялардың табыстылығын арттыру.

Инвестициялық стратегияның басымдықтары:

- Қор қаражатының (меншікті активтер мен арнайы резерв) 100% бүтіндігін қамтамасыз ету;
- Кепілді өтемді төлеуге арналған Қор активтері жоғары өтімді қысқа мерзімді қаржылық құралдармен (депозиттер, кері репо, ақша қаражаттары) қамтамасыз етіледі;
- Қордың арнайы резерв қоржынынан валюталық тәуекелді алып тастау (шетел валютасымен ғана орналастырылған инвестициялар).

Төмендегі кестеде есепті кезең аяғындағы жағдай бойынша валюталық тәуекелдің жалпы талдау берілген.

(қазақстандық мың теңгемен)	2021ж. 31 желтоқсанға			2020 ж. 31 желтоқсанға		
	Қазақстан теңгесі	АҚШ доллары	Барлығы	Қазақстан теңгесі	АҚШ доллары	Жиыны
Қаржылық активтер						
Ақша қаражаттары және оның баламалары	170,645,464	-	170,645,464	66,168,275	127	66,168,402
Инвестициялар және борыштық бағалы қағаздар	888,682,589	-	888,682,589	873,694,310	-	873,694,310
Дебиторлық берешек	4,022,528	-	4,022,528	4,385,627	-	4,385,627
Қаржылық активтер жиыны	1,063,350,581	-	1,063,350,581	944,248,212	127	944,248,339
Қаржылық міндеттемелер						
Кепілдік берілген өтемді төлеу бойынша салымшылар алдындағы міндеттемелер	2,319,379	-	2,319,379	2,255,315	-	2,255,315
Өзге қаржылық міндеттемелер	27,796	-	27,796	12,037	-	12,037
Қаржылық міндеттемелер жиыны	2,347,175	-	2,347,175	2,267,352	-	2,267,352
Ашық теңгерімдік жайғасым	1,061,003,406	-	1,061,003,406	941,980,860	127	941,980,987

Пайыздық тәуекел

Пайыздық тәуекел – бұл әділ құнның немесе қаржылық құрал бойынша ақша қаражаттарының болашақ ағындарының нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруіне байланысты құбылып отыру тәуекелі.

Қор нарықтық пайыздық мөлшерлемелер құбылуларының оның қаржылық ахуалына және ақша ағындарына әсерімен байланысты тәуекелді өзіне қабылдайды. Мұндай құбылулар пайыздық айырма деңгейін арттыруы мүмкін, алайда пайыздық мөлшерлемелер кенет өзгерген жағдайда пайыздық айырма төмендеуі немесе зияндардың пайда болуына әкелуі мүмкін. Басшылық пайыздық мөлшерлемелердің қолдануға келетін сәйкессіздік деңгейіне қатысты лимиттер орнатады және жүйелі түрде орнатылған лимиттердің сақталуын қадағалайды.

19 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Қор жүйелі түрде депозиттер, РЕПО операциялары бойынша пайыздық мөлшерлемелер өзгерісін және мемлекеттік бағалы қағаздар табыстылығы қисықтарының өзгерісін талдау нәтижелерін пайдалана отырып, пайыздық тәуекел мониторингін жүзеге асырады.

Қазіргі уақытта Қор басшылығының пайыздық мөлшерлеме тәуекелін шектеу тәсілінің мәні Еуропа қайта құру және даму банкінің сыйақы мөлшерлемесі құбылмалы және номиналды құны 55,758,867 мың теңгені құрайтын бағалы қағаздарын қоспағанда, сыйақысы бекітілген жоғары өтімді мемлекеттік қаржы құралдарына инвестициялауда. Сыйақы мөлшерлемесі құбылмалы қаржылық құралдар үлесі қаржылық құралдардың жалпы қоржынында жиырма пайыздан төмен құрайды.

Пайданың немесе зиянның және капиталдың (салықтарды шегергендегі) пайыздық мөлшерлемелердің өзгерісіне сезімталдығының талдауы төменде берілген (теңгемен номинацияланған құралдар бойынша +/- 3%):

	2021 жылғы 31 желтоқсан		2020 жылғы 31 желтоқсан	
	Пайыз мөлшерлемесі +3%	Пайыз мөлшерлемесі - 3%	Пайыз мөлшерлемесі +3%	Пайыз мөлшерлемесі - 3%
<i>қазақстандық мың теңгемен</i>				
Бағалы қағаздар:				
Пайда мен зиянға таза әсері	298,716	(298,716)	509,966	(509,966)
Капиталға таза әсері	298,716	(298,716)	509,966	(509,966)

Сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеру тәуекелі көбінесе сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеруін мониторингілеу жолымен басқарылады. Негізгі қаржылық құралдар бойынша сыйақы мөлшерлемелерін қайта қарау мерзімдеріне қатысты қысқаша ақпарат келесідей жолмен берілуі тиіс:

	2021 ж. 1 жыл және одан жоғары	2020 ж.
<i>қазақстандық мың теңгемен</i>		
Инвестициялар және борыштық бағалы қағаздар	56,740,915	162,209,620
Қаржылық активтер жиыны	56,740,915	162,209,620
Қаржылық міндеттемелер жиыны	-	-
Пайыздық мөлшерлемелер бойынша таза алшақтық	56,740,915	162,209,620

19 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Географиялық тәуекелдің шоғырлануы

Активтер, міндеттемелер және кредиттік сипаттағы міндеттемелер контрагенттің орналасқан еліне сәйкес жіктелген. Төменде 2021 жылғы 31 желтоқсан мен 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қордың қаржылық активтері мен міндеттемелерінің географиялық шоғырлануының талдауы берілген:

қазақстандық мың теңгемен	Қазақстан	ХҚҰ ⁴	2021 ж. 31 желтоқсанға жиыны
Қаржылық активтер			
Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары	170,645,464	-	170,645,464
Инвестициялар және борыштық бағалы қағаздар	803,363,693	85,318,895	888,682,589
Дебиторлық берешек	4,022,528	-	4,022,528
Қаржылық активтер жиыны	978,031,685	85,318,895	1,063,350,581
Қаржылық міндеттемелер жиыны	2,346,958	-	2,346,958
Төңгерімдік қаржылық құралдар бойынша таза жайғасым	975,684,727	85,318,895	1,061,003,622
Кредиттік сипаттағы міндеттемелер	-	-	-
қазақстандық мың теңгемен	Қазақстан	ХҚҰ	2020 ж. 31 желтоқсанға жиыны
Қаржылық активтер			
Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары	66,168,402	-	66,168,402
Сатуға арналған қолданыстағы инвестициялық бағалы қағаздар	677,547,517	196,146,793	873,694,310
Өзге қаржылық активтер	4,385,627	-	4,385,627
Қаржылық активтер жиыны	748,101,546	196,146,793	944,248,339
Қаржылық міндеттемелер жиыны	2,267,136	-	2,267,136
Төңгерімдік қаржылық құралдар бойынша таза жайғасым	745,834,410	196,146,793	941,981,203
Кредиттік сипаттағы міндеттемелер	-	-	-

Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі – бұл, есебі ақша қаражаттарымен немесе басқа қаржылық активтермен жүргізілетін қаржылық міндеттемелермен байланысты міндеттерді орындағанда Қорда қиындықтардың туындау тәуекелі. Өтімділік тәуекелі қаржылық активті оның әділ құнына жақын бағамен дереу сатудың мүмкін болмауы нәтижесінде пайда болуы мүмкін. Қор өтімді қаражатқа сұранысты жүйелі түрде аңдып отырады және басшылық кез-келген басталатын міндеттемелерді орындауға жеткілікті көлемде қаражаттың болуын қамтамасыз етеді.

⁴ Халықаралық қаржы ұйымы

19 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Депозиторлар алдындағы міндеттемелерді өтеу үшін кепілдік берілген депозиттер бойынша жарналардың арнайы резервінің жеткілікті деңгейін ұстап тұру өтімділік тәуекелін басқарудың негізгі міндеті болып табылады. Арнайы резервтің қажетті деңгейі Қордың ішкі құжаттарына сәйкес есептеледі. Арнайы резервтің қалыптасуының негізгі көзі кепілдендіру жүйесінің қатысушы банктерінің міндетті жарналары болып табылады.

Төмендегі кестеде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтеу мерзімдері бойынша қаржылық құралдардың талдауы берілген. Өтімділік тәуекелінің және пайыздық тәуекелдің әрі қарайғы талдауы 7-ХҚЕС-на сәйкес төмендегі кестелерде берілген. Кестелерде көрсетілген сомалар қаржылық жағдай туралы есептегі сомалардан ерекшеленеді, себебі осы ашып көрсету Қор тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісіне сәйкес өлі танымаған төлемдер мерзімдеріне сәйкес (пайыздық төлемдерді қоса) төленуі тиіс қаржылық активтер мен міндеттемелердің келісімшарттың сомаларын ішіне алады.

қазақстандық мың теңгеммен	Талап өтілгенше және 1 айға дейінгі	1-ден 6 айға дейінгі	6-дан 12 айға дейінгі	12 айдан 5 жылға дейінгі	5 жылдан жоғары	Жиыны
Активтер						
Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары	170,645,464	-	-	-	-	170,645,464
Борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар	1,098,540	14,430,635	4,890,845	149,102,403	719,160,166	888,682,589
Дебиторлық берешек	4,022,528	-	-	-	-	4,022,528
Жиыны	175,766,532	14,430,635	4,890,845	149,102,403	719,160,166	1,063,350,581
МІНДЕТТЕМЕЛЕР						
Өзге қаржылық міндеттемелер	2,346,958	-	-	-	-	2,346,958
Барлық қаржылық міндеттемелер бойынша ықтимал болашақ төлемдер	2,346,958	-	-	-	-	2,346,958
Қаржылық құралдар бойынша өтімділік алшақтығы	173,419,574	14,430,635	4,890,845	149,102,403	719,160,166	1,061,003,622

Төмендегі кестеде 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтеу мерзімдері бойынша қаржылық құралдар талдауы берілген:

қазақстандық мың теңгеммен	Талап өтілгенше және 1 айға дейінгі	1-ден 6 айға дейінгі	6-дан 12 айға дейінгі	12 айдан 5 жылға дейінгі	5 жылдан жоғары	Жиыны
Активтер						
Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары	66,168,402	-	-	-	-	66,168,402
Сатуға арналған қолданыстағы инвестициялық бағалы қағаздар	36,105,034	71,327,481	134,320,717	390,159,127	764,371,305	1,396,283,663
Дебиторлық берешек	4,385,627	-	-	-	-	4,385,627
Жиыны	106,659,063	71,327,481	134,320,717	390,159,127	764,371,305	1,466,837,692
МІНДЕТТЕМЕЛЕР						
Өзге қаржылық міндеттемелер	2,267,136	-	-	-	-	2,267,136
Барлық қаржылық міндеттемелер бойынша ықтимал болашақ төлемдер	2,267,136	-	-	-	-	2,267,136
Қаржылық құралдар бойынша өтімділік алшақтығы	104,391,927	71,327,481	134,320,717	390,159,127	764,371,305	1,464,570,557

20 Капиталды басқару

Қордың жарияланған және шығарылған (төленген) жарғылық капиталын өзгерту (көбейту немесе азайту) Қазақстан Республикасының заңнамасына және Қор Жарғысына сәйкес жүргізіледі.

Резервтік капитал бөлінбеген таза табыс есебінен Қордың жарияланған жарғылық капиталынан кемінде бір пайыз мөлшерінде қалыптасады және Қор Акционерінің шешімімен анықталған тәртіпте Қор қызметімен байланысты зиянды өтеуге ғана пайдаланылады.

Жарғылық капитал мөлшері көбейгенде, сондай-ақ әр қаржы жылы аяғында қаржылық есеп деректерін акциялар ұстаушылары тізілімінен үзінді көшірмемен салыстыру жүргізіледі.

Қорда капиталды басқару бойынша заңнамалық міндеттемелері жоқ, капиталды басқару саласындағы Қордың негізгі мақсаты оның оңтайлы құрылымын қолдау мақсатында үздіксіз қызметті жалғастыру мүмкіндігін қамтамасыз ету және қаржылық жүйе тұрақтылығын қамтамасыз ету, депозиттерге міндетті кепілдік беруді жүзеге асыру болып табылады.

2021 және 2020 жылдарғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жарғылық капиталдың 70%-ын есепке алусыз арнайы резервтің нақты мөлшері қатысушы банктердегі кепілдік берілетін депозиттердің жиынтық сомасынан, сәйкесінше, 685,322,567 мың теңгені немесе 5,1%-ды және 598,376,004 мың теңгені немесе 5.5%-ды құрайды.

<i>қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж. 31 желтоқсан	2020 ж. 31 желтоқсан
Депозиттерге кепілдік беру жүйесінің қатысушы банктерінің күнтізбелік жарналары	266,233,547	256,051,124
Мәжбүрлеп таратылатын банктің тарату комиссиясы өтейтін сома	49,827,474	25,582,193
Депозиттерге кепілдік беру жүйесінің қатысушы банктеріне төленген өсімпұл, айыппұл	61,515	61,024
Заңға сәйкес меншікті қаражат есебінен резерв қалыптастыру	55,600,000	55,600,000
Арнайы резервті қалыптастыруға жатқызылған Қордың таза табысы	313,600,031	261,081,663
Жарғылық капиталдың 70%-ын есепке алусыз арнайы өтем резерві жиыны	685,322,567	598,376,004

2021 жылғы 31 желтоқсан мен 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жарғылық капиталдың 70%-ын есепке алумен арнайы резервтің нақты мөлшері қатысушы банктердегі кепілдік берілетін депозиттердің жиынтық сомасынан, сәйкесінше, 850,378,647 мың теңгені немесе 6,3%-ды және 763,432,084 мың теңгені немесе 7,0%-ды құрайды.

Осылайша, 2021 жылғы 31 желтоқсан мен 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жарғылық капиталдың 70%-ын есепке алусыз да Заңның арнайы резервтің мақсатты деңгейі туралы талабы орындалып отыр. Ал жарғылық капиталдың 70%-ын есепке алумен арнайы резервтің нақты деңгейі Өдістемеге сәйкес арнайы резервтің бекітілген деңгейлерінен асады.

<i>қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж. 31 желтоқсан	2020 ж. 31 желтоқсан
Депозиттерге кепілдік беру жүйесінің қатысушы банктерінің күнтізбелік жарналары	266,233,547	256,051,124
Мәжбүрлеп таратылатын банктің тарату комиссиясы өтейтін сома	49,827,474	25,582,193
Депозиттерге кепілдік беру жүйесінің қатысушы банктеріне төленген өсімпұл, айыппұл	61,515	61,024
Заңға сәйкес меншікті қаражат есебінен резерв қалыптастыру	220,656,080	220,656,080
Арнайы резервті қалыптастыруға жатқызылған Қордың таза табысы	313,600,031	261,081,663
Жарғылық капиталдың 70%-ын есепке алғандағы арнайы өтем резерві жиыны	850,378,647	763,432,084

20 Капиталды басқару (жалғасы)

Қатысушы банктердің күнтізбелік жарналарының сараланған мөлшерлемелерін есептеу әдістемесі тәуекел индикаторлары едәуір жоғары болатын қатысушы банктер бойынша күнтізбелік жарналардың жоғарырақ мөлшерлемелерін қолданысқа келтіре отырып, тәуекел айнымалысына негізделген.

Қордың жылдық қаржылық есебін бекіткеннен кейін таза табыс арнайы резервке аударылады.

21 Шартты міндеттемелер

Салық міндеттемелері

Қазақстан Республикасының Салық заңнамасы Қордың операциялары мен қызметіне байланысты қолдануларға ер түрлі түсіндірулерге болжамның орын алуы мүмкін. Осыған орай, Қор басшылығымен анықталған салықтық позиция, және салық позициясы негізделетін ресми құжаттамалар, салық органдары тарапынан дауға алынуы ықтимал. Салық тексерулері, тексеру жүргізу туралы шешім қабылдаған жылдың алдындағы бес күнтізбелік жылды қамтуы мүмкін. Дара жағдайларда тексерулер одан ұзақ мерзімді қамтуы ықтимал.

Қаржы есептілігінде көрсетілген салықтарды анықтау барысындағы Қор Басшылығының пайымдаулары негізделген болып табылады.

Соттың істі қараулары

2021 жылғы 31 желтоқсан мен 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қор талапкер немесе жауапкер ретінде соттың істі қарауларына қатыспаған.

Операциялық жалдау бойынша міндеттемелер

Қорда жедел жалға берілетін ғимарат пен көлік құралдары бар. Жалға беру, әдетте, бір жылға арналған. Жалға алу төлемдері, әдетте, жыл сайынғы нарықтық жалдау шарттарын көрсету үшін өседі. Жалға шартты жалдау кірмейді.

22 Әділ құн туралы ақпаратты ашу

Әділ құнды бағалау нәтижелері келесідей жолмен әділ құн иерархиясы деңгейлері бойынша талданып, бөлінеді: (i) 1-деңгейге ұқсас активтер немесе міндеттемелер үшін белсенді нарықтардағы белгіленетін (түзетілмейтін) бағалар бойынша бағалаулар жатады, (ii) 2-деңгейге – барлық пайдаланылған елеулі бастапқы деректер тура немесе жанама актив не міндеттеме үшін байқалатын болып табылатын бағалау моделдері көмегімен алынғандар жатады (яғни, мысалға, бағалар негізінде алынғандар), және (iii) байқалатын нарықтық деректерге негізделмеген (яғни байқалмайтын бастапқы деректерге негізделген) бағалаулар болып табылатын 3-деңгей бағалаулары. Қаржылық құралдарды әділ құн иерархиясы санаттары бойынша бөлу үшін басшылық пайымдамалар пайдаланады. Егер әділ құнды бағалау үшін едәуір түзетулер талап ететін байқалатын бастапқы деректер пайдаланылса, бұл бағалау 3-деңгейге жатқызылады. Пайдаланылатын бастапқы деректердің маңыздылығы әділ құнды бағалаудың барлық жиынтығы үшін бағаланады.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қорда әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық құралдар болмаған.

Әділ құнды ашу үшін Қор, «Қазақстанның қор биржасы» АҚ мен Bloomberg ресми сайтында жарияланған, 2 Деңгейге жатқызылған, активті емес екінші деңгейлі нарықтардағы белгіленген бағаларды қолданды. Сонымен қоса, әділ құнды анықтау барысында ҚР МБҚ табыстылығының қисығына, ол үшін нарықтық деректер пайдаланылған, ұлттық валютаға тәуекелдердің сипатына ең жақын болатын, экстраполяция әдісі қолданған.

22 Әділ құн туралы ақпаратты ашу (жалғасы)

Келесі кестеде әділ құн бойынша есептелмейтін, олар үшін әділ құнды ашып көрсететін, активтер мен міндеттемелер көрсетілген:

	2021 ж. 31 желтоқсан				Төңгерімдік құны
қазақстандық мың теңгемен	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Жиыны	
Борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар					
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің облигациялары		632,358,331	-	632,358,331	675,399,847
ХҚҰ облигациялары		57,168,349	-	57,168,349	57,662,482
Корпоративтік облигациялар		154,827,445	-	154,827,445	154,521,720
ҚРҰБ ноталары		1,098,528	-	1,098,528	1,098,540
Жиыны		845,452,653		845,452,653	888,682,589

	2020 ж. 31 желтоқсан				Төңгерімдік құны
қазақстандық мың теңгемен	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Жиыны	
Борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар					
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің облигациялары	-	490,799,610	-	490,799,610	532,825,327
ХҚҰ облигациялары	-	160,737,650	-	160,737,650	168,491,450
Корпоративтік облигациялар	-	139,771,203	-	139,771,203	139,010,201
ҚРҰБ ноталары	-	33,382,141	-	33,382,141	33,367,332
Жиыны	-	824,690,604	-	824,690,604	873,694,310

Жоғарыдағы кестеде келтірілген деректерді қоспағанда, Қор басшылығының пікірінше, қаржылық есептілікте көрініс тапқан қаржылық активтер мен міндеттемелердің төңгерімдік құны олардың сипатының қысқа мерзімді болуына байланысты шамамен олардың әділ құнына тең.

23 Бағалау санаттары бойынша қаржылық құралдарды беру

«Қаржылық құралдар» 9-ХҚЕС-на (IFRS) сәйкес өзінің қаржылық активтерін келесі санаттар бойынша жіктейді/бөледі: (а) пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер; (б) өзге жиынтық кіріс арқылы бағаланатын қаржылық активтер және (в) амортизациялық құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер. «Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер» санаты екі ішсанатқа бөлінеді: (i) пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша міндетті түрде бағаланатын активтер, және (ii) бастапқы танығанда осы санатқа жатқызылған активтер. Сонымен қатар, жеке санатқа қаржылық жалгерлік бойынша дебиторлық берешек бөлінген.

2021 жылғы 31 желтоқсанға және 2020 жылғы 31 желтоқсанға Қордың барлық қаржылық активтері және міндеттемелері амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер санатына жатқызылған.

24 Байланысты тараптармен жасалатын операциялар

Тараптар, егер олар ортақ бақылауда болса немесе олардың біреуінде басқасын бақылау мүмкіндігі бар немесе басқа тарап қаржылық және операциялық шешімдер қабылдағанда айтарлықтай ықпал ете алатын болса, байланысты болып есептеледі. Байланысты тараптар арасындағы қатынастар болуы мүмкін қатынастардың әр жағдайын қарағанда осындай қатынастардың заңдық тұсын ғана емес, олардың мағынасын (мәнін) назарға алу қажет.

2021 жылғы 31 желтоқсан және 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қор, Қазақстан Республикасы атынан құрылтайшысы болып табылатын, ҚРҰБ еншілес ұйымы.

«Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашып көрсету» 24-ХҚЕС-на (IAS) сәйкес Қордың өзге байланысты тараптарына Қазақстан Республикасы, ұлттық компаниялар және Қазақстан Республикасы бақылайтын басқа ұйымдар жатады.

Қазақстан Республикасы Қорға елеулі ықпал етеді. Сондай-ақ Қазақстан Республикасы Қордың байланысты тараптары деп танылатын ұйымдардың үстінен бақылайды.

Қор ашып көрсетулерге байланысты мемлекеттік ұйымдармен жасалатын операцияларды алып тастамауды шешті.

Төменде 2021 жылғы 31 желтоқсанға байланысты тараптармен жасалған операциялар бойынша қалдықтар көрсетілген:

<i>қазақстандық мың теңгеммен</i>		Тікелей иегер ұйым	Ортақ бақылаудағы компания	Басқа байланысты тараптар
Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары	8,75-9,75%	170,640,959	-	364
Инвестициялар және борыштық бағалы қағаздар	9,7%	1,098,540	-	802,265,153
Өзге қаржылық активтер		-	-	527,216
Өзге міндеттемелер		-	24,361	99

Төменде 2021 жылға байланысты тараптармен жасалған операциялар бойынша табыс және шығын баптары көрсетілген:

<i>қазақстандық мың теңгеммен</i>		Тікелей иегер ұйым	Ортақ бақылаудағы компания	Басқа байланысты тараптар
Пайыздық табыс		11,112,109	-	58,761,106
Күнтізбелік жарналар бойынша табыс		-	-	2,057,517
Әкімшілік және өзге операциялық шығыс		86,352	149,652	58,933

Төменде 2020 жылғы 31 желтоқсанға байланысты тараптармен жасалған операциялар бойынша қалдықтар көрсетілген:

<i>қазақстандық мың теңгеммен</i>		Тікелей иегер ұйым	Ортақ бақылаудағы компания	Басқа байланысты тараптар
Ақша қаражаттары және ақша қаражаттарының баламалары	8-9%	66,164,933	-	478
Сатуға арналған қолданыстағы инвестициялық бағалы қағаздар	3-11.5%	33,367,331	-	644,180,186
Өзге қаржылық активтер	-	-	-	422,574
Өзге міндеттемелер	-	-	18,116	1,880

24 Байланысты тараптар арасындағы операциялар (жалғасы)

Төменде 2020 жылға байланысты тараптармен жасалған операциялар бойынша табыс және шығыс баптары көрсетілген:

<i>қазақстандық мың теңгемен</i>	Тікелей иегер ұйым	Ортақ бақылаудағы компания	Басқа байланысты тараптар
Пайыздық табыс	9,375,648	-	49,294,349
Күнтізбелік жарналар бойынша табыс	-	-	1,503,403
Әкімшілік және өзге операциялық шығыс	85,890	108,840	50,753

Төменде негізгі басқару қызметкерлеріне сыйақы төлемдері туралы ақпарат берілген.

<i>қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж.		2020 ж.	
	Шығын	Есептелген міндеттеме	Шығын	Есептелген міндеттеме
Қысқа мерзімді сыйақылар:				
- Еңбекақы	109,386	-	92,120	-
- Мемлекеттік зейнетақы және әлеуметтік қамтамасыз етуге шығындар	8,738	-	13,276	-
Жиыны	118,124	-	105,396	-

Қысқа мерзімді сыйлықақылық сыйақылар басшылық тиісті қызметтер көрсеткен кезең аяқталғаннан кейін он екі ай ішінде толық көлемде төленуі тиіс.

25 Есепті кезең аяқталғаннан кейінгі оқиғалар

2022 жылғы 2 қаңтарда Маңғыстау облысында автокөлік газының қымбаттауына байланысты халықтың жаппай наразылығы басталып, наразылық білдірушілер бірқатар әлеуметтік-экономикалық және саяси талаптар қойды. Үкімет тұрғындардың талаптарын, соның ішінде газ бағасын төмендету бойынша нақты шаралар кешенін қабылдағанына қарамастан, митингілер Қазақстанның барлық аймақтарында жаппай тәртіпсіздікке ұласып, өкімдіктер мен құқық қорғау органдарының ғимараттарын басып алды. Негізгі оқиғалар Алматыда және еліміздің оңтүстік аймақтарында орын алды.

Осыған байланысты 2022 жылғы 5 қаңтардан бастап елімізде 2022 жылғы 19 қаңтарға дейін төтенше жағдай режимі енгізіліп, коммуникацияларға, сондай-ақ азаматтар мен көлік қозғалысына шектеулер қойылды, оның ішінде теміржол және әуе қатынасы тоқтатылды.

Бүгінгі таңда еліміздің барлық өңірлерінде жағдай тұрақталды, төтенше жағдай режимі алынды. Коммуналдық нысандар мен тіршілікті қамтамасыз ету жүйелерінің жұмысы қалпына келтірілді, коммуникацияларға, сондай-ақ азаматтар мен көлік қозғалысына арналған шектеулер алынып тасталды.

Жылдың бұл оқиғалары депозиттерге кепілдік беру жүйесіне қатысушы банктердің қызметіне кері әсерін тигізді. Халықаралық және қазақстандық бағалы қағаздар нарықтарында банк акциялары 2022 жылдың 1 қаңтары мен 11 қаңтары аралығында орташа есеппен 20-30%-ға құлдырады.

2022 жылдың 13 қаңтарында Moody's халықаралық рейтингтік компаниясы рейтингті төмендетуге қарай қайта қарау үшін 10 банкті анықтады.

Қор жағымсыз әсердің ұзақ мерзімді перспективасы болмайды деп болжайды.

Сонымен бірге, Қазақстанның қаржы жүйесінің тұрақтылығы үшін тәуекелдерді азайту мақсатында Қор кепілді өтемді төлеу бойынша Қордың міндеттемелері бойынша күтілетін шығындарды қайта бағалау түріндегі шараларды қабылдады.

Осылайша, Әдістеменің 4.9 және 4.10-тармақтарына сәйкес Қор күйзеліс—сценарилер салмағын 30%-дан 40%-ға дейін арттыруға, сондай-ақ ең осал қатысушы банктер үшін стресстік сценарилердің ықтималдығын арттыруға қатысты өзінің міндеттемелері бойынша күтілетін залалдарды бағалау барысында пайымдама жасады. Осы әрекеттердің нәтижесінде Қордың міндеттемелері бойынша күтілетін шығындардың жалпы сомасы өсті.

25 Есепті кезең аяқталғаннан кейінгі оқиғалар (жалғасы)

Қаңтар оқиғасын ескере отырып, қаржы жүйесінің тұрақтылығын қамтамасыз ету, сондай-ақ жеке тұлғалардың депозиттерінің жылыстауына жол бермеу мақсатында 2022 жылғы 11 қаңтардан бастап Қор осы қаңтар және ақпан айлары бойынша Қазақстан Республикасындағы жеке тұлғалардың 3, 6 және 12 айға арналған жинақ салымдары бойынша ұлттық валютада ең жоғары сыйақы мөлшерлемелерін арттырды. Осы кезеңде банктердің нарықтық мөлшерлемеден асу шегін ескере отырып, нарықтық мөлшерлемеден жоғары орташа алынған мөлшерлеме бойынша жинақ депозиттерін тарту бойынша Қорға жүйелі тәуекел жарнасын төлеу жөніндегі талап уақытша тоқтатылды. Бұл ретте нарықтық мөлшерлемеден асу шегі - 0,5 ескерілді.

Сонымен қатар, Заңға 2022 жылғы 11 қаңтарда күшіне енген өзгерістерге сәйкес теңгедегі жинақ салымдары бойынша кепілді өтемнің шекті мөлшері 15 миллионнан 20 миллион теңгеге дейін өсті. Бір банкте жинақ салымы да, депозиттің басқа да түрлері бар салымшылар үшін Қор кепілдігінің максималды жиынтық мөлшері де 20 миллион теңгеге дейін өсті.

Украинадағы соғыс қимылдарының күшеюі ірі ресейлік банктерге, сондай-ақ Ресей Федерациясы резиденттерінің заңды және жеке тұлғаларына қарсы санкциялардың салынуына әкелді. Сонымен Ресей Федерациясына қарсы экономикалық санкциялар пакетін енгізу, соның ішінде бірқатар банктерді халықаралық SWIFT жүйесінен ажырату аясында кейбір ресейлік банктердің акцияларының құны 75%-ға дейін құлдырады. Мұның бәрі ресейлік ірі банктерге кері әсерін тигізеді.

Бүгінгі таңда Қазақстанда Ресейдің қатысуымен қатысумен үш банк жұмыс істейді: «Сбербанк России» АҚ ЕБ, «Альфа-Банк» АҚ ЕБ және «Банк ВТБ (Қазақстан)» АҚ. Барлық листингтік банктер қалыпты жұмыс істеуін жалғастыруда және жеке тұлғаларды қоса алғанда, клиенттер алдындағы барлық міндеттемелерін орындайды. Олар өз қызметін Қазақстан Республикасының банк заңнамасы шеңберінде жүзеге асырады, капиталдың жеткіліктілігі мен өтімділігіне қойылатын барлық талаптарды орындайды, сондықтан қазіргі геосаяси жағдайларда үздіксіз қызмет ету үшін барлық қажетті ресурстар бар. Осыған байланысты, Қор кепілдік өтемақыны төлеу бойынша Қордың міндеттемелеріне қатысты несиелік тәуекелдердің айтарлықтай өсуі болмайды деп есептейді.